

Alkoholasiat ravintolassa

Terveydeksenne .

STV

Alkoholijuomien mainontasäännöksiä koskevat lainmuutokset tulivat voimaan 1.1.2008. Oppaassa ovat uudet mainontasäännökset ja niiden soveltamisohjeet. Valvontaa käsittelevä luku 3 on uudistettu kokonaan. Oppaassa on erityisesti haluttu korostaa anniskelupaikan omavalvonnan merkitystä rikkomusten ja häiriöiden ehkäisemisessä. Lupa- ja valvontamaksut on tarkistettu edellisen painoksen jälkeen.

Alkoholijuomien anniskeluun liittyvää tietoa ja ohjeistusta on STTV:n verkkosivuilla osoitteessa www.sttv.fi.

Sisältö

1.	ANNISKELUTOIMINTA	5
1.1	Alkoholijuoma	5
1.2	Juomien hankinta anniskeluun.....	5
1.3	Alkoholikirjanpito ja alkoholivarasto.....	6
1.4	Anniskelutoiminnan lopettaminen	6
1.5	Anniskeluaika	6
1.6	Jatkoaikaluvat.....	7
1.7	Henkilökunta.....	8
1.8	Vastaava hoitaja	8
1.9	Anniskelupaikan järjestys	10
1.10	Perusannokset anniskelussa	11
1.11	Velaksi anniskelu ja kuitin antaminen.....	12
1.12	Anniskelualue ja sen muuttaminen	12
1.13	Keittiöalkoholi	14
1.14	Anniskelussa käytettävät mittauslaitteet.....	14
1.15	Alkoholin kaupallinen maahantuonti anniskelua varten.....	15
1.16	Ravintolan omavalvonta alkoholijuomien tuotevalvonnassa	16
1.17	Tietojen keräys ja raportointivelvollisuus.....	16
2.	ALKOHOLIJUOMIEN MAINONTA RAVINTOLOISSA	17
2.1	Yleiset periaatteet.....	17
2.2	Alkoholijuomien hinnoittelu ja hintailmoittelu.....	17
2.3	Sopimaton myyninedistäminen	19
2.4	Arpajaiset ja yleisökilpailut	20
2.5	Kylkiäiset ja yhdistetyt tarjoukset	20
2.6	Kanta-asiakastilaisuudet	20
2.7	Tuote-esittelyt.....	21
2.8	Väkevien alkoholijuomien mainonta	21
2.9	Tupakan mainonta.....	22
3.	VALVONTA JA SANKTIOT	22
3.1	Omavalvonta	22
3.2	Viranomaisvalvonta	23
3.3	Sanktiot anniskelusäännösten rikkomisesta.....	24
3.4	Sanktiot alkoholilain mainontasäännösten rikkomisesta	25
4.	ANNISKELULUVAN MYÖNTÄMINEN.....	25
4.1	Määräaikainen anniskelulupa.....	25
4.2	Tilapäinen anniskelulupa.....	26
4.3	Anniskeluluvan hakeminen	26
4.4	Perusteilla olevat yhtiöt ja muut yhteisöt	27

4.5	Käymisteitse valmistettujen enintään 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa.....	27
4.6	Yli 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa.....	27
4.7	Anniskeluluvan myöntämisperusteet.....	28
4.8	Toimialavaatimus	29
4.9	Hakijaa koskevat vaatimukset	29
4.10	Hakemuksen peruuttaminen.....	29
4.11	Muutokset yhtiön omistus- ja hallintasuhteissa	30
4.12	Nimenmuutokset.....	30
4.13	Omistajanvaihdos ja toiminnan siirtäminen uuteen liikehuoneistoon	30
4.14	Käsittelyajat.....	30
5.	LUPA- JA VALVONTAMAKSUT	30
5.1	Lupamaksut.....	30
5.2	Valvontamaksut.....	31
6.	YHTEYSTIEDOT	32
7.	SÄÄDÖKSET	34
7.1	Lainsäädäntö	34
7.2	Sosiaali- ja terveysministeriön päätökset.....	34
7.3	Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ohjeet	34

1. Anniskelutoiminta

1.1 Alkoholijuoma

Alkoholijuomalla, jonka anniskelu on luvanvaraista toimintaa, tarkoitetaan nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enemmän kuin 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Miedolla alkoholijuomalla tarkoitetaan alkoholijuomaa, joka sisältää enintään 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ja väkevällä alkoholijuomalla enemmän kuin 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää alkoholijuomaa (AlkoL 3 §). Enintään 4,7 tilavuusprosenttiset käymisteitse valmistetut alkoholijuomat voivat olla ns. keskioluuta, siidereitä, long drinkkejä ja viinijuomia.

1.2 Juomien hankinta anniskeluun

Anniskelupaikassa saadaan anniskella ja nauttia vain sinne laillisesti toimitettua alkoholijuomaa. Laillisesti alkoholijuomat hankitaan alkoholiyhtiöstä, luvan saaneilta alkoholijuomien valmistajilta ja tukkumyyjiltä. Luvanhaltija voi myös tuoda maahan alkoholijuomat anniskelua varten alkoholilain 8 §:n mukaisesti siten, kuin jäljempänä luvussa 1.15 kerrotaan. Jos anniskelupaikassa tai sen yhteydessä anniskellaan muuta kuin laillisesti sinne toimitettua alkoholijuomaa, luvanhaltija tai anniskelupaikassa toimessa oleva voidaan tuomita rangaistukseen luvatomasta alkoholipitoisen aineen myynnistä (AlkoL 85 § 6 mom.).

Asiakkaan omien alkoholijuomien anniskelu ja nauttiminen anniskelupaikassa on aina kiellettyä. Ravintolassa järjestettävissä yksityistilaisuuksissa, kuten häissä, ei ole sallittua nauttia esimerkiksi häämäljana asiakkaan ulkomailta tuomaa samppanjaa, vaan yksinomaan laillisesti anniskeluun hankittuja alkoholijuomia.

Alkoholijuomat tulee aina ostaa anniskelua varten asianomaisen toimipaikan lupanu-

merolla. Luvanhaltija ei saa hankkia alkoholijuomia lupanumerolla tilaisuuksiin, jotka järjestetään muualla kuin anniskelupaikassa.

Jos samalla yrittäjällä on sekä vähittäismyynti- että anniskelulupa tai useampi anniskelulupa, tulee kunkin toimipisteen luvalla tehdyt ostot ja varastot pitää selvästi erillään toisistaan. Toimivien anniskelupaikkojen väliset varastosierrot eivät ole mahdollisia.

Laki rajoittaa omien alkoholijuomien nauttimista myös sellaisissa tiloissa, joihin ei ole hankittu anniskelulupaa. Lain mukaan alkoholijuoman nauttiminen on kielletty ravitsemisliikkeessä tai muussa paikassa, missä yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita (AlkoL 58 §). Muissa yleisissä huoneistoissa järjestettävissä suljetuissa tilaisuuksissa alkoholijuoman nauttiminen on sallittua, jos tilaisuuden järjestäjä on tehnyt asiasta ilmoituksen poliisille (AlkoL 59 §).

Pitopalvelutilaisuuksissa, jotka järjestetään asiakkaan omissa tiloissa tai muissa tiloissa, jotka eivät ole anniskelualuetta tai ravitsemisliikettä, tulee alkoholijuomien hankinnassa ja tarjoilussa ottaa huomioon alkoholilain välittämistä koskevat säännökset. Alkoholilain 31 §:n mukaan alkoholijuomien välittäminen palkkiota vastaan on kielletty. Alkoholilain luvaton myyntiä ja välittämistä koskevat rangaistussäännökset ovat alkoholilain 85 §:ssä.

Alkoholilakia rikotaan, jos pitopalveluyritys hankkii tilaisuuteen alkoholijuomat järjestäjän pyynnöstä ja perii alkoholijuomien toimittamisesta tai niiden tarjoilusta palkkion. Ongelmia ei yleensä synny, jos tilaisuuden järjestäjä itse hankkii alkoholijuomat tilaisuuteen ja pitopalveluyritys hoitaa vain niiden tarjoilun muun tarjoilun yhteydessä. Pitopalveluyritys saa laskuttaa tilaisuuden järjestäjää henkilökunnan käytöstä esimerkiksi tuntiveloituksen mukaan.

Jos pitopalveluyrityksellä on hallinnassaan huoneisto, jossa yritys säännöllisesti

harjoittaa maksullista pito- ja juhlapalvelu-toimintaa, on kyseessä ravitsemisliike, jossa tapahtuvaan alkoholitarjoiluun tulee hankkia anniskelulupa.

1.3 Alkoholikirjanpito ja alkoholivarasto

Luvanhaltijan on kirjattava myynti tileittäin siten, että siitä saadaan lupaviranomaiselle toimitettavan neljännesvuosi-ilmoituksen myyntitiedot.

Mahdollisessa viranomaisten tekemässä tarkastuksessa luvanhaltijan on pystyttävä tositteilla osoittamaan, että anniskelupaikassa olevat alkoholijuomat on hankittu laillisesti.

Anniskelupaikan anniskelutiloissa ei saa säilyttää muita kuin sinne anniskelulupanumerolla hankittuja alkoholijuomia. Asiakkaiden omat, säilytettäväksi jätetyt alkoholijuomat on pidettävä selkeästi erillään anniskelujuomista, esimerkiksi naulakossa tai muussa vastaavassa tilassa.

1.4 Anniskelutoiminnan lopettaminen

Liikkeen toiminnan loppuessa tai sen siirtymässä toiselle omistajalle saadaan liikkeen alkoholijuomavarasto luovuttaa luvan myöntävän viranomaisen määräämin ehdoin ja rajoituksin (AlkoA 28 §). Anniskelua varten hankittuja juomia ei saa liiketoimintaa lopettaessa ottaa henkilökohtaiseen käyttöön. Alkoholijuomavarasto on siirrettävä uudelle omistajalle tai toiseen anniskelupaikkaan tai palautettava tukkumyyjälle. Luovutushinta on ostajan ja myyjän sovittavissa.

Alkoholijuomavaraston luovutuksesta uudelle omistajalle tai toiseen anniskelupaikkaan on tehtävä alkoholijuomat yksilöivä inventaari sekä luovutusasiakirja, joiden tulee olla anniskelupaikassa esitettävissä lupaviranomaiselle. Lisäksi alkoholivaraston luovutuksesta on kummankin osapuolen

ilmoitettava neljännesvuosi-ilmoituksen kohdassa "Lisätietoja".

Anniskelutoiminnan lopettamisesta tai anniskelupaikan hallinnan muutoksista tulee ilmoittaa kirjallisesti lupaviranomaiselle kahden viikon kuluessa (STMP 162/98, 10 §).

1.5 Anniskeluaika

Ravitsemisliikkeen saa avata aikaisintaan kello 05.00 ja sen saa pitää auki kello 02.00:een. Jos ravitsemisliikkeessä anniskeluaan alkoholijuomia ja alkoholijuomien anniskelu on määrätty päätymään anniskelupaikassa tai sen osastossa aikaisemmin kuin kello 01.30, anniskelupaikka tai sen osasto on suljettava viimeistään puoli tuntia anniskelujan päättymisen jälkeen (MaraL 3 § 1 mom.).

Anniskelupaikan saa pitää auki kello 02.00:n ja 04.00:n välisenä aikana, jos anniskelupaikan anniskeluaikaa on jatkettu kello 01.30:n jälkeen siitä erikseen annettujen säännösten mukaisesti. Anniskelupaikka on tällöin suljettava viimeistään puoli tuntia anniskelujan päättymisen jälkeen (MaraL 3 § 2 mom.).

Uusia asiakkaita saa vastaanottaa ravitsemisliikkeeseen viimeistään puoli tuntia ennen säädettyä sulkemisaikaa (MaraL 3 § 3 mom.).

Jos ravitsemisliike on poliisille tehdyin kirjallisen ilmoituksen perusteella auki myös kello 02.00:n ja 05.00:n välisenä aikana, ravitsemisliikkeessä ei sanottuna aikana saa anniskella eikä nauttia alkoholijuomia (MaraL 4 § 1 mom.).

Alkoholijuomien anniskelu saadaan aloittaa kello 09.00. Anniskelu tulee lopettaa kun anniskelupaikka suljetaan, kuitenkin viimeistään kello 01.30 edellyttäen, ettei anniskeluaikaa ole jatkettu. Jos anniskelupaikka suljetaan kello 24.00:n jälkeen, niin anniskelu on lopetettava viimeistään puoli tuntia ennen anniskelupaikan sulkemisaikaa (AlkoA 23 § 1 mom.).

Sulkemisajan jälkeen anniskelualueella ei saa olla asiakkaita, eikä ravitsemisliikkeesä saa enää nauttia alkoholijuomia. Myös erilaisten yksityistilaisuuksien järjestäminen tai henkilökunnan alkoholin nauttiminen ravitsemisliikkeessä on säädetyn sulkemisajan jälkeen kiellettyä.

1.6 Jatkoaikaluvat

Alkoholiasetuksen 23 §:n mukainen pääsääntöinen anniskelu-aika on 09.00–01.30. Hakemuksesta anniskelu-aikaa voidaan jatkaa aamusta ja kello puoli kahden jälkeen. Lupa anniskelun aloittamiseen voidaan myöntää aikaisintaan kello viideksi. Lupa anniskelun jatkamiseen voidaan myöntää kello puoli kolmeen tai kello puoli neljään.

Luvan anniskeluajan jatkamiseen myöntää lääninhallitus. Jatkoaikaluva tulee hakea erityisellä lomakkeella, jonka saa lääninhallituksesta tai verkko-osoitteesta www.suomi.fi.

Hakemus on syytä jättää noin kuukautta ennen suunnitellun jatkoajan alkamista. Hakemus tulee perustella ja täyttää huolellisesti. Usein asian käsittely viivästyy puutteellisesti tehtyjen hakemusten vuoksi.

Jatkoaikaluvan myöntämisen edellytyksistä on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa (1208/2002). Alempana olevat pykäläviittaukset koskevat tätä asetusta.

Jatkoaikalupa voidaan myöntää vain erityisten syiden niin vaatiessa. Lupa voidaan myöntää vain, jos anniskelupaikan sijainti on sellainen, ettei anniskeluajan jatkamisesta voida olettaa aiheutuvan haittaa tai häiriötä anniskelupaikan ympäristössä asuville.

Lupa voidaan jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää ajallisesti tai laajuudeltaan poiketen, jos viranomaisen katsoo sen tarpeelliseksi alkoholilain tarkoituksen toteuttamiseksi. Lupa voidaan jättää myöntämättä ja myönnetty lupa peruuttaa, jos anniskelupaikassa on esiintynyt vakavia anniskelurikko-

muksia, toistuvia järjestyshäiriöitä tai hyvien tapojen vastaista toimintaa (4 §).

Lupa anniskeluun ennen kello yhdeksää voidaan myöntää vain, jos erityiset matkailulliset syyt tai erityinen tilaisuus tai tapahtuma edellyttävät sitä (5 § 1 mom.).

Eryyisenä syynä alkoholin anniskeluun kello 01.30 jälkeen voidaan pitää:

- 1) anniskelupaikan toiminta-ajatusta, joka tasokkaan viihdeohjelman tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi edellyttää pidennettyä anniskelu-aikaa; ja
- 2) anniskelupaikassa järjestettävää erityistä tilaisuutta tai tapahtumaa, jonka luonne edellyttää pidennettyä anniskelu-aikaa.

Lupa anniskeluajan jatkamiseen kello 03.30:een voidaan myöntää ensisijaisesti yksinomaan ilta- ja yöaikaan avoinna olevalle anniskelupaikalle, jos

- 1) se toimii hyvätasoisen hotellin yhteydessä; tai
- 2) se on varustelu- ja palvelutasoltaan erityisen hyvätasoinen viihderavintola (5 § 2 ja 3 mom.).

Lupa voidaan myöntää jokaiselle viikonpäivälle tai osalle niistä. Lupa voi koskea koko liikettä tai sen osastoa tai muuta yksilöityä liikkeen osaa (6 § 2 mom.).

Anniskelupaikka, jolle on myönnetty lupa jonakin viikonpäivänä anniskeluun kello 01.30 jälkeen, saa anniskella itsenäisyyspäivän, uudenvuoden, vapun ja juhannuksen aattoyönä kello 03.30:een, jollei lupaviranomainen toisin määrää (7 §).

Lupa voidaan myöntää enintään kahden vuoden ajaksi. Eryyisten tilaisuuksien ja tapahtumien ajaksi lupa voidaan myöntää vain tilapäisenä, kuitenkin enintään yhdeksi kuukaudeksi (8 §).

Lupaviranomainen pyytää hakemuksesta lausunnon poliisilta. Luvan myöntämisen esteenä voi olla esim. poliisin lausunto ai-

kaisemmista järjestyshäiriöistä. Myös poliisin käsitys liiketoiminnan luonteesta otetaan huomioon jatkoajoja myönnettäessä.

Kesä- ja talviaikaan siirtyminen vaikuttaa niiden ravintoloiden toimintaan, joille on myönnetty anniskeluajan pidennys kello 03.30:een. Kesäaikaan siirryttäessä valomerkki tulee antaa kello 02.30, koska kelloa siirretään tunnilla eteenpäin kello 03.00:sta kello 04.00:ään. Anniskelupaikka pitää siis sulkea kellon mukaan. Menetetty tunti saadaan haluttaessa ottaa takaisin talviaikaan siirtymisen yhteydessä, jolloin valomerkki annetaan kello 03.30 vasta siinä vaiheessa, kun kelloa on siirretty taaksepäin kello 04.00:stä kello 03.00:een.

1.7 Henkilökunta

Anniskelupaikassa tulee toiminnan laajuus huomioon ottaen olla riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi. Lupaviranomaiselle tulee esittää henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma (AlkoL 21 c §). Henkilökuntasuunnitelmaa koskeva loma on saatavissa lääninhallituksesta tai www.suomi.fi.

Henkilökuntasuunnitelma on asiakirja, joka on oltava anniskelupaikassa tarkistettavissa ja jota on pidettävä ajan tasalla ottaen huomioon henkilökunnassa tapahtuvat muutokset. Anniskelupaikassa tulee aina olla henkilökuntasuunnitelman tietoja vastaava työvuorolista, josta ilmenevät työntekijöiden oikeat ja täydelliset nimet sekä tiedot näiden tehtävistä ja työajoista.

Alkoholijuomia tarjoilemassa ei saa käyttää henkilöä, joka ei ole täyttänyt 18 vuotta, ellei hän ole hankkinut riittävää ammattikoulutusta ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) tarkoitettussa oppilaitoksessa tai oppisopimuskoulutuksesta annetussa laissa edellytetyin tavoin (AlkoA 27 § 1 mom.) tai ammatillisesta koulutuksesta

annetun lain (630/98) tarkoittamaa ammatillista koulutusta, tai suorittanut ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/98) tarkoittamaa tutkintoa.

Alle 18-vuotiaalla nuorella, joka ammattioppilaitoksessa on ravitsemisalankoulutukseen liittyen saanut vain vähäisen määrän teoriaopetusta alkoholijuomien anniskelusta ilman käytännön harjoittelua, ei voida katsoa olevan riittävää ammattikoulutusta alkoholijuomien tarjoiluun. Sen sijaan nuorella, joka on alan oppilaitoksessa kuten hotelli- ja ravintolaoppilaitoksessa suorittanut tutkinnon, jonka opetussuunnitelmaan sisältyy salipuolen koulutus ja käytännön harjoittelu anniskelupaikassa, voidaan katsoa olevan alkoholiasetuksessa tarkoitettu koulutus.

Opiskelijaa, joka on täyttänyt 16 vuotta, saadaan käyttää opetussuunnitelman mukaiseen alkoholijuomien tarjoiluun vain asianmukaisen koulutuksen saaneen 20 vuotta täyttäneen kouluttajan/työpaikkaohjaajan ohjaamana (AlkoA 27 § 2 mom.). Säännöksessä tarkoitettu opetussuunnitelman mukainen alkoholijuomien tarjoilu tapahtuu joko oppilaitoksen ravintolassa tai työpaikoilla työssä oppimisjakson aikana kouluttajan/työpaikkaohjaajan valvonnassa ja ohjauksessa. Esimerkiksi 17-vuotiaalla nuorella, joka opiskelee alan oppilaitoksessa ei ole yleistä kelpoisuutta alkoholijuomien anniskeluun. Henkilökunta ei työssä ollessaan saa olla päihdyttävien aineiden vaikutuksen alaisena (STMp 162/98, 11 §).

1.8 Vastaava hoitaja

Anniskelupaikassa tulee olla vastaava hoitaja ja hänellä tarpeellinen määrä sijaisia, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Vastaavan hoitajan ja hänen sijaistensa tulee olla sopivia tehtävään ja heillä tulee olla koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito. Vastaava hoitaja ja

hänen sijaisensa ovat anniskeluluvan haltijan ohella velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan alkoholilain säännöksiä.

Sopimaton vastaavan hoitajan ja hänen sijaisensa tehtävään on henkilö, joka päihdyttävien aineiden väärinkäytön taikka aikaisempien rikkomusten tai laiminlyöntien perusteella ei ilmeisesti kykene hoitamaan tehtäviään.

Koulutuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään yhden vuoden päätoimista ravitsemisalan koulutusta, jos opetusohjelmaan sisältyy alkoholijuomien anniskeluun liittyvää opetusta ja käytännön harjoittelua. Kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään kahden vuoden päätoimista työskentelyä alkoholijuomien anniskelussa ja ravitsemisalan oppilaitoksen antamaa todistusta siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset.

Anniskelupaikassa, jossa anniskellaan yksinomaan käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia, riittävä ammattitaito voidaan 3 momentista poiketen todeta ravitsemisalan oppilaitoksen antamalla todistuksella siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset (AlkoL 21 b §).

Edellä tarkoitettusta ravitsemisalan koulutuksen opetussuunnitelmasta ja oppilaitoksen antamasta todistuksesta on säädetty tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (1371/02).

Anniskeluluvan haltijan määräys vastaava hoitajasta ja tämän sijaisista tulee olla nähtävillä anniskelupaikassa. Jos vastaavan hoitajan sijaisia on useita, tulee määräyksestä käydä ilmi sijaisuusjärjestys. Vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu ammattitaito tulee viranomaisen pyynnöstä selvittää anniskelupaikassa (AlkoA 27 a §).

Vastaavan hoitajan määräyksen nähtävillä olo edellyttää, että se toteutetaan selkeästi. Useissa anniskelupaikoissa vastuuvuorot merkitään myös työvuorolistaan. Sijaisuusjärjestys on tarpeen sitä varten, että jos työvuoroon määrätty vastaava joutuu poistumaan anniskelupaikasta tai hän on muutoin estynyt tulemaan työvuoroon, määrätty sijainen tulee hänen tilalleen.

Vastaavan hoitajan tehtävä valvoa alkolilain säännösten noudattamista anniskelupaikassa edellyttää, että hän on siellä paikalla. Säännösten mukaisena järjestelynä ei voida pitää esimerkiksi sitä, että vastaava hoitaja on hälytettävissä anniskelupaikkaan lähistöllä olevasta asunnostaan.

Vastaava hoitaja -järjestelmän tarkoituksena on varmistaa anniskelupaikan tehokas omavalvonta, jolla on keskeinen merkitys rikkomusten ja järjestyshäiriöiden ehkäisemisessä. Luvanhaltijan tulee huolehtia siitä, että vuoroon määrättyllä vastaavalla hoitajalla on edellytykset tehokkaaseen valvontaan kaikissa anniskelutiloissa.

Edellytykset tehokkaaseen valvontaan puuttuvat, ja valvonta katsotaan laiminlyödyksi, jos luvanhaltija määrää työvuoroon vastaavaksi hoitajaksi työntekijän, joka on täysin sidottu esimerkiksi hotellin vastaanoton, keittiön tai tietyn osaston työskentelyyn. Valvonnan järjestelyissä luvanhaltijan on otettava huomioon anniskelupaikan erityisolosuhteet. Esimerkiksi ravintolan eri osastoja varten voi olla tarpeellista määrätä oma vastaava hoitajansa.

On syytä korostaa, että anniskelupaikan valvonnan ei tule olla pelkästään vastaavan hoitajan tehtävänä ja vastuulla, vaan jokaisen työntekijän on osaltaan tunnettava anniskelua koskevat säännökset ja määräykset ja noudatettava niitä hyvässä yhteistyöhennessä muun henkilökunnan kanssa. Tällaisen asenteen aikaansaaminen ja ylläpitäminen on ammattinsa hallitsevan luvanhaltijan ja vastaavan hoitajan kunnia-asia.

1.9 Anniskelupaikan järjestys

Päihtynyttä ei saa päästää anniskelupaikkaan. Asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi tai jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, on poistettava anniskelupaikasta (AlkoL 23 § 1 mom.).

Alkoholijuomaa ei saa anniskella:

- 1) kahdeksaatoista vuotta nuoremmalle;
- 2) häiritsevästi käyttäytyvälle tai selvästi päihtyneelle; tai
- 3) jos on aihetta olettaa alkoholijuoman väärinkäyttöä (AlkoL 24 § 1 mom.).

Myöskään sellaista juomaa, joka sisältää vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ei saa anniskella henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi (AlkoL 24 § 2 mom.). Alkoholijuoman ostajan on vaadittaessa todistettava henkilöllisyytensä sen osoittamiseksi, että hän on täysi-ikäinen (AlkoA 26 §).

Valvonnan laiminlyönnistä aiheutunut alaikäiselle anniskelu on vakava rikkomus, josta vakiintuneen sanktiokäytännön mukaisesti heti ensimmäisellä kerralla seuraa anniskeluluvan peruuttaminen määräajaksi. Lakia rikotaan aina, kun alkoholijuomaa anniskellaan alle 18-vuotiaalle, vaikka kyseessä olisi täysi-ikäiseltä vaikuttava nuori. Nuoren asiakkaan ikä on tarkistettava aina, ellei varmuudella tiedetä hänen olevan 18 vuotta täyttänyt. Iän riittävyys anniskeluun on selvitettävä huolellisesti viranomaisen antamasta henkilötodistuksesta. Henkilötodistuksessa olevan kuvan tulee vastata todistuksen esittäjää.

Siitä huolimatta, että järjestyksenvalvojat tarkistavat nuorten henkilöiden iän anniskelupaikan ovella, tulee myös myyntihenkilökunnan ostotilanteessa tarkistaa asiakkaan ikä aina, jos asiakasta on ulkoisen olemuksen perusteella vähänkin aihetta epäillä alle 18-vuotiaaksi. Henkilötodistusten tunnistamis-

la tarkistamisella voidaan ehkäistä ja saada selville toisten henkilöiden henkilötodistusten käyttöön liittyviä väärinkäytöksiä.

Alaikäisten oleskelua ravintolassa ei ole kielletty. Anniskelupaikassa tulee kuitenkin valvoa, ettei alaikäinen voi siellä nauttia esimerkiksi jonkun toisen asiakkaan hänelle välittämää alkoholijuomaa. Valvonnan laiminlyönti tämän suhteen rinnastetaan alaikäiselle anniskeluun.

Päihtyneen henkilön tuntomerkkejä ovat erilaiset toiminnalliset häiriöt kuten horjuminen, sammaltava tai kovaääninen puhe, epävarmat ja haparoivat liikkeet, nuokkuminen, lasittunut katse jne.

Päihtyneen henkilön arvostelukyky on voimakkaasti heikentynyt. Tämän vuoksi hän on arvaamaton eikä hänen seuraavaa aikomustaan voi ennakoida. Päihtynyt saa helposti aikaiseksi häiriötilanteen esimerkiksi siinä tilanteessa, kun hän on ottanut toisen asiakkaan alkoholijuoma-annoksen.

Kaikenlaisten haittojen ja häiriöiden välttämiseksi päihtynyt henkilö on poistettava anniskelupaikasta heti, kun päihtymys on hänessä selvästi havaittavissa. Poistaminen tulee hoitaa hienovaraisesti, mutta päättävästi. Jos asiakas on vahvasti päihtynyt eikä kykene huolehtimaan itsestään, anniskelupaikan tulee varmistaa asiakkaalle kyyditys niin, että hän pääsee turvallisesti esimerkiksi asunnolleen.

Asiakasturvallisuudesta huolehtiminen voi poistamistilanteessa joskus edellyttää poliisin puoleen kääntymistä. Heitteillepanosta on säädetty rangaistus rikoslaissa (RL 21:14 §).

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 5 §:n mukaan toiminnan harjoittajalla ja liikkeen henkilökunnalla on oikeus evätä asiakkaaksi pyrkivältä pääsyyn liikkeeseen, jos siihen on järjestyksenpidon tai liikkeen toiminta-ajatuksen vuoksi perusteltu syy. Toiminta-ajatuksen perustuen asiakasvalintaa voidaan suorittaa mm. asettamalla sisäänpääsyn edellytykseksi ikärajoja tai

pukeutumiseen liittyviä vaatimuksia. Asiakaiden valintaperusteet eivät saa olla syrjiviä. Syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslain 6 §:ssä. Ketään ei saa syrjiä esimerkiksi kansallisen alkuperän, kielen, uskonnon, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Rangaistus syrjinnästä säädetään rikoslain 11 luvun 9 §:ssä.

1.10 Perusannokset anniskelussa

Anniskelupaikassa tulee olla saatavana riittävä valikoima mietoja alkoholijuomia sekä kohtuuhintaisia alkoholittomia juomia (AlkoL 25 §).

Alkoholijuomaa saadaan anniskella kerallaan vain yksi annos (perusannos). Aterian yhteydessä saadaan anniskella samanaikaisesti useaa eri alkoholijuomaa. Anniskelu seurueelle on sallittu pulloittain tai muissa myyntipakkauksissa (AlkoA 24 § 1 mom.).

Anniskelu pulloittain voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi yksityistilaisuuksissa, joissa osanottajien määrä on suuri. Henkilökunta annostelee tällöin alkoholijuoman asiakkaiden laseihin silmämääräisesti ko. juoman perusannoksen suuruisena. Alkoholijuomista laskutetaan tilaisuuden järjestäjää pulloanniskeluhinnan mukaan. Väkevien alkoholijuomien pulloittain anniskeluun pienille seurueille (2-4 henkeä) tulee suhtautua erittäin pidättyvästi. Alkoholijuomien pulloittain anniskelussa henkilökunnan tulee ottaa huomioon anniskelupaikan taso, toiminta-ajatus, asiakkaat ja ajankohta sekä tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon vaatimukset. Pulloittain anniskelu ei saa johtaa liika-anniskeluun eikä asiakkaiden vahvaan päihtymystilaan.

Alkoholijuomien anniskelu ns. tuplina on kielletty. Tuplien anniskelusta on kysymys myös silloin, kun asiakkaalle samanaikaisesti anniskellaan alkoholijuomaa kahdessa eri

lasissa eli kaksi perusannosta. Tuplien anniskelukiellolla pyritään ehkäisemään asiakkaan nopea päihtyminen ja siitä aiheutuvat haitat. Henkilökunnalla on edellytykset seurata asiakkaan humalatilanteen kehitystä, kun alkoholijuomat anniskellaan asetuksessa vahvistettujen määrien mukaisesti.

Väkevien alkoholijuomien perusannos on 4 senttilitraa, mutta niitä on anniskeltava myös 2 senttilitran annoksina. Hotellihuoneen minibaareissa perusannos voi olla 5 senttilitraa, jos juoma on pakattu tämän kokoiseen pienoispulloon (AlkoA 24 § 2 mom.).

Mietojen alkoholijuomien perusannos on 8 senttilitraa, mutta niitä on anniskeltava myös 4 senttilitran annoksina (AlkoA 24 § 3 mom.).

Alkoholijuomaa, joka on valmistettu yksinomaan käymisen avulla (kuten puna- ja valkoviinit) tai jonka alkoholipitoisuus on enintään 5,5 tilavuusprosenttia saadaan anniskella laseittain sekä pulloittain tai muissa myyntipakkauksissa. Enimmäiskerta-annos on enintään yksi litra yhdelle asiakkaalle (AlkoA 24 § 4 mom.).

Anniskeltaessa juomasekoituksia (cocktaileja), joihin käytetään useaa eri alkoholijuomaa, alkoholin kokonaismäärä juomasekoituksessa saa olla enintään yhtä suuri kuin se voi olla 4 senttilitrassa väkevää alkoholijuomaa (AlkoA 24 § 5 mom.). Tästä poikkeuksena ovat olut-, siideri- ja kuohuviini-juomasekoitukset, joissa Tuotevalvontakeskuksen alkoholiasetuksen perusteella tekemän päätöksen mukaan saa oluen, siiderin tai kuohuviinin lisäksi olla enintään 2 cl väkevää alkoholijuomaa tai 4 cl mietoa alkoholijuomaa. Määriteltäessä juomasekoituksen 4 cl:n määrää väkevänä alkoholijuomana laskien 2 cl mietoa alkoholijuomaa (esim. enintään 22 t-% likööri tai väkevää viini) vastaa 1 cl väkevää juomaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus voi myöntää poikkeuksen annoskokoja koskevista määräyksistä (AlkoA

24 § 6 mom.). Ravintola voi hakea poikkeusluvan esimerkiksi erikoisen ja hieman tavanomaista suuremman cocktailin tarjoiluun.

1.11 Velaksi anniskelu ja kuitin antaminen

Alkoholijuomaa ei saa anniskella velaksi, panttia vastaan tai vaihtokaupalla.

Alkoholijuoman anniskelu velaksi on kuitenkin sallittua:

- 1) yhteisölle;
- 2) hotellissa asuvalle matkustajalle tai jos maksun periminen käteisellä juhla-, edustus-, tai muun vastaavan tilaisuuden laadun tai laajuuden vuoksi tuottaisi kohtuutonta hankaluutta sekä
- 3) muutoin yksityishenkilölle Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen hyväksymiä luottojärjestelyjä noudattaen (AlkoA 25 § 2 mom.).

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus on yksityishenkilöitä koskien hyväksynyt seuraavat luottojärjestelyt:

- kansainvälinen luottokortti
- kotimainen luottokortti, joka on hyväksytty muuallakin kuin Suomessa alkoholijuomien maksuvälineeksi.

Ehtona edellä mainittujen luottokorttien käyttämiseen alkoholijuomien anniskelussa Suomessa on, että myös muut liikkeen käyttämisestä asiakkaalle aiheutuvat suoritukset voidaan periä kyseessä olevaa luottojärjestelyä noudattaen.

Luvanhaltija tai henkilökunta ei saa lainata asiakkaille rahaa omasta pussistaan tai ravintolan kassasta siinä tarkoituksessa, että he voisivat ostaa siellä alkoholijuomia. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään todennut tämän menettelyn kielletyksi velaksi anniskeluksi.

Anniskellusta alkoholijuomasta on

asiakkaalle pyytämättä annettava lasku tai muu tosite, jollei anniskeluluvan myöntävä viranomainen erityisestä syystä ole myöntänyt tästä vapautusta (AlkoA 25 § 3 mom.). Vapautuksia on myönnetty esimerkiksi teatteriravintoloille. Väliaikatarjoilun yhteydessä kuitin antaminen hidastaa palvelua, ja on tavanomaista vaikeampaa.

1.12 Anniskelualue ja sen muuttaminen

Anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. Anniskelualueeksi ei saa hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa.

Anniskelualue tulee rajata tai merkitä niin, että raja on asiakkaiden selvästi havaittavissa, jollei anniskelualueita voida muuten selvästi todeta. Kulkemista anniskelualueelle ja sieltä pois on voitava tehokkaasti valvoa (AlkoL 21c § 3 mom.).

Anniskeltu alkoholijuoma on nautittava anniskelualueella. Anniskeluun tai anniskelua varten ravintolaan toimitetun alkoholijuoman vähittäismyynti tai muu poiskuljettaaminen anniskelupaikasta on kielletty (AlkoL 23 § 2 mom.). Kielto koskee myös kesäterasseja ja erilaisten tapahtumien yhteyteen rakennettuja ulkotarjoilualueita. Anniskeluluvan haltija tai anniskelupaikassa toimessa oleva, joka luovuttaa anniskeltavaksi hankittua alkoholijuomaa anniskelupaikasta pois vietäväksi, voidaan tuomita rangaistukseen luvattomasta alkoholipitoisen aineen myynnistä (AlkoL 85 § 6 mom.).

Suunnitelma anniskelualueen rajaamisesta

Lupaviranomaiselle tulee esittää anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma (AlkoL 21 c § 3 mom.). Suunnitelmaa koskeva

lomake on saatavissa lääninhallituksesta tai verkko-osoitteesta www.suomi.fi

Käytännössä kirjallinen suunnitelma anniskelualueen rajaamisesta tulee esittää lupaviranomaiselle aina, kun anniskelulupaa haetaan uuteen huoneistoon tai paikkaan taikka, kun jo toimivassa anniskelupaikassa otetaan käyttöön uusia anniskelualueita.

Suunnitelmassa tulee esittää, millä tavoin anniskelualueen rajaaminen käytännössä toteutetaan. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi, että rajaaminen toteutetaan niin, että asiakkaat sen selvästi havaitsevat. Lisäksi rajaaminen tulee tehdä erilaisia rakenteita tai välineitä käyttäen siten, että valvonta voidaan toteuttaa tehokkaasti eivätkä asiakkaat voi helposti kuljettaa alkoholijuomia pois anniskelualueelta.

Anniskelualueen rajaamista teknisenä kysymyksenä on tarkasteltava aina yhdessä anniskelupaikan omavalvontajärjestelyjen kanssa. Nämä yhdessä mahdollistavat säännösten mukaisen anniskelun.

Anniskelualueen muuttaminen

Anniskelualueen muutokset voivat koskea anniskelupaikan sisätiloja tai ulkotiloja taikka anniskelupaikasta erillään olevien rakennusten tiloja. Muutokset voivat olla pysyviä tai tilapäisiä.

Anniskelupaikan sisätiloissa tehtäviä muutoksia ovat esimerkiksi ravintolasalin tai muiden osastojen laajentaminen siten, että anniskelukäyttöön otetaan uutta huonetilaa. Hotelliravintoloissa anniskelualueeseen voi kuulua mm. aulatiloja, matkustajahuoneita, kokous- ja kabinettitiloja sekä saunan yhteydessä olevia pukuhuone- ym. tiloja. Muutoksessa voi olla kysymys myös anniskelualueen supistamisesta.

Anniskelualueetta voidaan muuttaa luvan haltijan ilmoituksen perusteella. Anniskelualueen muuttaminen edellyttää kuitenkin lupaviranomaisen luvan, jos muutos on

anniskelun valvonnan kannalta merkittävä (AlkoL 21c § 4 mom.).

Anniskelualueen muutos on käsiteltävä aina lupahakemuksena, jos:

- 1) anniskelulupa on myönnetty tilapäisesti,
- 2) anniskelualueetta laajennetaan ulkotiloissa,
- 3) anniskelualueetta laajennetaan toiseen rakennukseen (AlkoA 22 § 1 mom.).

Anniskelupaikan sisätiloissa toteutettavat anniskelualueen muutokset ovat yleensä anniskelun valvonnan kannalta sellaisia, että lupaviranomainen voi käsitellä ne ilmoituksen perusteella. Jos ravintolaan esimerkiksi tehdään tupakointikoppi, joka supistaa anniskelualueetta ja vähentää asiakaspaikkoja, anniskelualueen muutos voidaan käsitellä ilmoituksen perusteella.

Ilmoitus anniskelualueen muutoksesta tulee toimittaa lupaviranomaiselle vähintään kolme viikkoa ennen muutoksen suunniteltua käyttöönottoa. Lupaviranomaisen tulee kahden viikon kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta ilmoittaa, hyväksytäänkö ilmoitus (AlkoA 22 § 2 mom.).

Ilmoitukseen sekä lupahakemukseen (lomake on saatavissa lääninhallituksesta tai www.suomi.fi) tulee liittää anniskelualueen muutoksesta seuraavat tiedot ja selvitykset:

- 1) selvitys siitä, onko anniskelualueen muutos pysyvä vai tilapäinen;
- 2) ajankohta, jolloin anniskelualueen muutos on suunniteltu otettavaksi käyttöön;
- 3) selvitys luvan haltijan käyttöoikeudesta muutosta koskevaan alueeseen (esim. vuokrasopimus);
- 4) selvitys siitä, mihin tilaan anniskelualueen muutos sijoittuu anniskelupaikassa;
- 5) anniskelualueen muutosta koskevat piirustukset tai rakennuslupapiirustukset silloin, kun muutos edellyttää rakennusluvan;

- 6) uuden tai muutettavan anniskelualueen asiakaspaikkamäärä;
- 7) suunnitelma uuden tai muutettavan anniskelualueen rajaamisesta;
- 8) selvitys siitä, miten alkoholijuomien anniskelu ja sen tehokas valvonta uudella tai muuttuvalla anniskelualueella järjestetään;
- 9) selvitys siitä, että luvanhaltija on tehnyt anniskelualueen muutoksesta elintarvikelain 13 §:n ja 14 §:n mukaisesti ilmoituksen tai hakemuksen kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselle.

Lupaviranomainen voi alkoholilain 21 c ja d §:n nojalla kieltää muutoksen käyttöönottamisen tai määrätä sille rajoituksia tai ehtoja (AlkoA 22 § 5 mom.). Lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualueita, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää taikka asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos anniskelupaikan sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden sekä luvanhaltijan henkilökunnan määrästä ja tehtävistä ja anniskelualueen rajaamisesta esittämien suunnitelmien perusteella on ilmeistä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa.

1.13 Keittiöalkoholi

Ravintola voi hakea lupaa keittiöalkoholin käyttämiseen ruoanvalmistuksessa. Keittiöalkoholijuomat on tarkoitettu yksinomaan ruoanvalmistamiseen ja ne ovat alkoholiverottomia. Verottoman keittiöalkoholin käyttö juomien tai juomasekoitusten valmistamiseen on kielletty. Kiellon rikkominen johtaa käyttö- ja anniskeluluvan peruuttamiseen.

Lupaa on haettava Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen (STTV) alkoholien tuotevalvontayksiköltä. Luvan saaminen edellyttää, että keittiöalkoholin tarve on perusteltua ja että käyttöpaikka täyttää asetetut vaatimukset.

Hakemukseen on liitettävä selvitys alkoholien käyttötarkoituksesta ja vuotuisesta ostotarpeesta (alkoholilajit ja litrat lajeittain, ruokareseptit).

Keittiöalkoholin käytöstä ja varastosta on pidettävä kirjaa.

Keittiöalkoholin käyttöluvan hakeminen pienimuotoiseen ruoanvalmistukseen ei kannata, sillä lupamaksu on 220 € ja pienin vuotuinen valvontamaksu 95 €.

Myös anniskelua varten hankittuja alkoholijuomia voidaan siirtää tositteellisesti keittiöön ja käyttää niitä ruoan valmistuksessa. Anniskelujuomia saadaan käsitellä ruoan valmistuksessa raaka-aineena, jolloin niiden käyttö sisällytetään ruoan hintaan. Vaatulla mitta-astialla mitatut alkoholimäärät on mahdollista laskuttaa myös erikseen. Anniskelua varten hankittujen alkoholijuomien käyttämisestä ruoan valmistukseen on pidettävä kirjaa.

1.14 Anniskelussa käytettävät mittauslaitteet

Alkoholijuomien määrän mittaamiseen on käytettävä virallisesti tarkastettuja eli vaattuja mittauslaitteita (vakauserä 219/65, vakauserä 370/92 ja mittauslaitedirektiivi 2004/22/EY).

Mitta-astiat (siirtomitat eli ns. viinamitat esim. 12 cl, 8 cl, 4 cl, 2 cl, 1,5 cl, 1 cl) on vaattava ennen niiden käyttöön ottamista. Uusintatarkastusta ei tarvita, jos vakauserä on luettavissa ja mitta vahingoittumaton.

Alkoholijuomamittarit (viina-, viini-, olut-, siideri- ja lonkeromittarit) on vaattava joka kolmas vuosi ja aina kun sinetit on murrettu tai mittarin tarkkuutta epäillään.

Hyväksytyjen mittaviivallisten anniskeluasteikkojen (viivamitta / vakiolasit) käyttö on vaihtoehto viinamittojen ja alkoholijuomamittareiden käytölle. Perinteiset kansallisesti hyväksytyt vakiolasit ovat olleet olut- ja siiderilaseja. Mittauslaitedirektiivin (MID) mukaiset viivamitto-

jen hyväksynnät voivat koskea kaikkia annoskokoja ja alkoholijuomalaatuja. Käytettäessä hyväksytyjä mittaviivallisia anniskeluastioita

juoma on annosteltava aina viivaan asti.

Anniskelun mittauslaitteille tehtävät tarkastukset ilmenevät alla olevasta taulukosta.

ANNISKELUN MITTAUSLAITTEIDEN TYYPPI- JA MÄÄRÄAIKAISTARKASTUKSET

Mittauslaite	Tyypitarkastus/ -hyväksyntä	Ensitarkastus	Määräaikais- tarkastus	Määräaikais- tarkastusväli
Pullonsuomittari	-	x	x	3 vuotta
Olut/siiderimittari	x	x	x	3 vuotta
Alkoholijuomamittari	x	x	x	3 vuotta
Alkoholimitta-astia (siirtomitta)	-	x	-	-
Vakiolasi (viivamitta)	x	x	-	-

Vanhoissa alkoholimitoissa kansallinen ensitarkastusmerkintä koostuu kruunumerkistä, vakauksen vuosiluvun kahdesta viimeisestä numerosta (esim. 06) ja vakaajan numerosta (xx).

Mittauslaitedirektiivin (MID) mukaisesti hyväksytyissä mittauslaitteissa on vaatimustenmukaisuusmerkintä, joka koostuu CE-merkistä, täydentävästä metrologisesta merkinnästä (M), laitteen valmistusvuoden kahdesta viimeisestä numerosta (esim. 07) ja ilmoitetun tarkastuslaitoksen tunnusnumerosta (esim. 0424).

Suomalainen määräaikaistarkastuksen merkki on mittauslaitteeseen lyöty leima tai tarra, jossa on kruunumerkki ja vakausajan-kohta.

Virallisen määräaikaistarkastuksen voi tehdä ja sitä koskevan merkinnän kiinnittää ainoastaan hyväksyty tarkastuslaitos. Sinetöintien poistaminen tai rikkominen esimerkiksi panimoiden toimesta mitätöi tehdyn vakauksen. Vakauksista ja tyyppitarkastuksista vastaa tarkastuslaitos, Inspecta Oy, puh. 010 521 600, jolla on toimipisteitä ja vakaajia eri puolilla maata.

Turvatekniikan keskus ja lääninhallitukset valvovat, että alkoholijuomien anniskelussa käytetään laillisia mittauslaitteita. Vakaamatoman laitteen käytöstä voidaan tuomita

sakkorangaistukseen. Lisätietoja mittauksista www.tukes.fi

1.15 Alkoholin kaupallinen maahantuonti anniskelua varten

Anniskeluluvan haltija saa tuoda maahan anniskeluluvassa tarkoitettuja alkoholijuomia anniskelua varten tehtyään Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskukselle ilmoituksen toimimisestaan maahantuojana (AlkoL 8 §). Ilmoitus tehdään lomakkeella STTV:n alkoholin tuotevalvontayksikölle. Ilmoitus, jonka käsittelystä peritään 110 euron maksu, palautetaan kuitattuna luvan haltijalle mahdollisesti tullille esitettäväksi maahantuonnin yhteydessä.

Maahantuojalla on vastuu maahantuomistaan alkoholijuomista. STTV ohjaa ja valvoo tämän vastuun toteutumista.

STTV:n alkoholin tuotevalvontayksikkö ylläpitää kaikista Suomessa myytävistä alkoholijuomista tuoterekisteriä. Tuoterekisteri sisältää mm. perustiedot markkinoilla olevista alkoholijuomista (tuotenimi, tuoteryhmä, alkoholipitoisuus, EAN-koodi, valmistaja/valmistuttaja, alkuperämaa, nettosisältö ja pakkaustyyppi) sekä niistä vastuussa olevista elinkeinonharjoittajista. Maahantuojan on tehtävä kaikista uusista tuotteista ilmoitus

tuoterekisteriin ennen niiden markkinoille tuloa.

Kaikki maahantuodut erät tulee ilmoittaa kuukausittain STTV:n alkoholin tuotevalvontayksikölle raporttilomakkeella viimeistään tuontia seuraavan kuukauden 18. päivään mennessä.

Käytännön menettely on erilainen tuotaessa alkoholijuomia EU:n alueelta tai kolmansista maista. Kolmansista maista tuotavista alkoholijuomista on oltava hyväksytyt laboratorion antama ensivalvontatodistus tuotteen koostumuksesta ja laadusta. Tämä analyysitodistus on toimitettava tuoteilmoituksen liitteenä.

Tuotaessa kolmansista maista vähintään 3000 litran suuruisia eriä rypäleviinejä tarvitaan ns. vakiotuontilupa, jonka maa- ja metsätalousministeriö voi myöntää pyynnöstä.

Jos tuonti on jatkuvaa, luvanhaltija voi hakea tullihallitukselta lupaa toimia rekisteröitynä elinkeinonharjoittajana. Tällöin luvanhaltijan on asetettava jatkuvasti voimassa oleva vakuus valmisteveron suorittamisesta. Lomakkeita saa tullipiiristä, ja hakemus jätetään ravintolan sijaintipaikkakunnan tullipiirille.

Satunnainen alkoholintuoja toimii rekisteröimättömänä elinkeinonharjoittajana. Tällöin on tehtävä ennen tuotteiden lähettämistä Suomeen ilmoitus piiritullikamarille ja asetettava kertaluonteinen vakuus valmisteverojen suorittamisesta.

Alkoholijuoma on maahantuotaessa ilmoitettava verotettavaksi. Veron kantavat tullipiirit. Alkoholijuoman maahantuontia pidetään laittomana, jos siitä ei ole suoritettu Suomessa alkoholiveroa. Tällaisen juoman anniskelu johtaa anniskeluluvan peruuttamiseen.

1.16 Ravintolan omavalvonta alkoholijuomien tuotevalvonnassa

Anniskeluravintola vastaa myymänsä alkoholijuoman tuotevalvonnasta. Vastuu korostuu etenkin silloin, kun ravintola tuo alkoholijuo-

mia maahan omaan anniskeluunsa ja silloin, kun se anniskelee hanaolutta, jolloin oluen laatu riippuu ravintolan toimintaolosuhteista ja suoritetuista toimenpiteistä.

STTV:n alkoholin tuotevalvontayksikkö on laatinut yhdessä panimo- ja ravintolaelinkeinojärjestöjen kanssa ohjeen "Oluen omavalvonta ravintolassa" (Helsinki 1997). Sen mukaan oluen laadunvalvonta on osa ravintolan toteuttamaa yleistä omavalvontajärjestelmää, osa sen omavalvontasuunnitelmasta. Ohjeessa on esitetty oluen anniskelukäytäntöön liittyvät yleisimmät laaturiskit ja toimenpiteet niiden ehkäisemiseksi sekä esimerkki omavalvontalomakkeesta.

Alkoholin tuotevalvontayksikkö valvoo hanaoluen laatua pistokokein suorittamalla ravintoloissa puhtausmittauksia ja ottamalla laboratorionäytteitä.

1.17 Tietojen keräys ja raportointivelvollisuus

Luvanhaltijan velvollisuutena (AlkoL 44 §) on valvontaa varten ilmoittaa lupaviranomaiselle neljännesvuosittain myynti- ja henkilökuntatiedot.

Jokaisen luvanhaltijan tulee toimittaa tiedot lomakkeella lääninhallitukselle ilmoituskautta seuraavan kuukauden kymmenenteen päivään mennessä kuitenkin niin, että tilapäisissä luvissa ilmoitus on toimitettava toiminnan päättymisestä kymmenen päivän kuluessa. Lääninhallitukset tallentavat ilmoituksen tiedot alkoholielinkeinorekisteriin. Luvanhaltija voi täyttää ja palauttaa ilmoituslomakkeen myös sähköisesti osoitteessa www.sttv.fi.

Jos ilmoituskaudella ei ole ollut myyntiä eikä ravintolatoiminnan keskeytyksestä ole ilmoitettu lupaviranomaiselle, on neljännesvuosi-ilmoitus annettava määräajassa ilmoituksin, että kaudella ei ole ollut myyntiä.

Oikeiden tietojen lähettämisen laiminlyöntiä pidetään yrittäjän luotettavuuskysymyksenä ja siis alkoholilain 22 §:n 1 momen-

tin 1 kohdan tarkoittamana rikkomuksena, jonka nojalla voidaan lupa jopa peruuttaa toistuvissa tapauksissa. Mikäli ravintola ei kehotuksen jälkeen ole toimittanut valvontailmoitusta, lupaviranomainen ryhtyy

sanktiotoimenpiteisiin.

Tietojen saaminen on koko alan kannalta tärkeää, koska niiden avulla voidaan seurata alan kehitystä sekä ehkäistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta.

2. Alkoholijuomien mainonta ravintolassa

2.1 Yleiset periaatteet

Väkevien alkoholijuomien mainonta on sallittua anniskelupaikassa, jos siellä on lupa niiden anniskeluun. Mainonnan tulee olla asiallista ja hillittyä. Anniskelupaikan ulkopuolella (ulkokyltit, ikkunateippaukset, lehti-ilmoitukset, Internet) väkevien alkoholijuomien mainonta on kiellettyä. Tarkemmat säännökset väkevien alkoholijuomien mainonnasta ovat STM:n päätöksessä (841/95).

Mietojen alkoholijuomien (enintään 22 til-%) mainonta on lähtökohtaisesti sallittua. Kielletyksi mainonta muodostuu mm. silloin, kun se kohdistetaan alaikäisiin, tai siinä käytetään hyvän tavan vastaisia tai sopimattomia myyinnedistämiskeinoja. Markkinoinnin kokonaisvaikutelma on usein ratkaiseva arvioitaessa, milloin toimintaa on pidettävä lainvastaisena.

Alkoholilain 33 §:n 2 momentissa säädettyjä kiellettyjä mainonnan ja myyinnedistämisen muotoja on käsitelty tarkemmin Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen mainontaohjeessa (2/02/99).

2.2 Alkoholijuomien hinnoittelu ja hintailmoittelu

Alkoholilaissa alkoholijuomien hinnoittelulle ei ole asetettu ylä- eikä alarajaa. Sosiaali- ja terveysministeriö voi alkoholilain nojalla antaa tarvittaessa määräyksiä alkoholijuomien hinnoitteluperusteista. Näitä määräyksiä ei ole tähän mennessä annettu.

Alkoholilain muutoksella (588/2007) lakiin on lisätty uusi 33 a § hinnoittelusta ja hinnan ilmoittamisesta. Uudet säännökset, jotka tulivat voimaan 1.1.2008, kieltävät paljousalennuksen antamisen sekä "happy hour" -markkinoinnin.

Hinnoittelu

Alkoholilain 33 a §:n 1 momentin mukaan kahta tai useampaa alkoholijuomapakkausta tai -annosta ei saa tarjota paljousalennuksella eli yhteiseen hintaan siten, että erikseen ostettuna samojen hyödykkeiden yksikköhinta on kalliimpi. Anniskelussa pääsääntö on, että alkoholijuomaa saadaan anniskella asiakkaalle kerrallaan vain yksi annos. Tämän vuoksi paljousalennuksen antaminen anniskelussa ei yleensä tule esille.

Kielto myydä paljousalennuksella koskee lain perustelujen mukaan myös sellaisia "kaksi yhden hinnalla" -tarjouksia, joissa alkoholijuomaa tarjotaan samanaikaisesti kahdelle henkilölle tilattuna halvemmalla kuin yksittäin tilattuna. Säännös ei kuitenkaan estä ravintolaa myymästä esimerkiksi yksityistilaisuuteen alkoholia ravintolan listahintaa halvemmalla, kunhan alempi hinnoittelu ei edellytä tietyn alkoholimäärän ostamista.

Säännös ei myöskään koske tilannetta, jossa samaa alkoholijuomaa myydään eri pakkauksissa, esimerkiksi 0,33 litran ja yhden litran pulloissa. Isommassa pakkauksessa alkoholijuoma saa olla litrahinnaltaan

halvempi kuin pienemmässä pakkauksessa. Tämä koskee mm. oluen sekä puna- ja valkoviinin hinnoittelua, kun niitä anniskellaan laseittain tai pulloittain.

Alkoholijuoma-annoksia mainostettaessa on kerrottava annoksen koko ja hinta. Hintailmoittelu ei saa johtaa kuluttajaa harhaan. Harhaanjohtavaa voi olla miedon alkoholijuoma-annoksen koon ilmoittaminen käyttäen ilmaisuja ”iso” tai ”pieni”, koska ravintolassa voi olla käytössä erilaisia annoskokoja. Ilmoituksessa tulee mainita, kuinka paljon senttilitroina on esimerkiksi ”iso tuoppi” olutta tai ”lasi” punaviiniä.

Alkoholijuoma-annoksen hinta saa olla muuttuva. Hinnoittelun muutosperusteena voi olla esimerkiksi jokin objektiivisesti havaittava tapahtuma. Hinnoitteluperusteet on tällöin kerrottava selkeästi, ja muutoksen tulee koskea kaikkia asiakkaita tasapuolisesti. Sallittua on esimerkiksi oluen hinnan alentaminen 20 sentillä per maali tietyn urheilukilpailun televisioesityksen aikana tai oluen hinnan sitominen ulkoilman lämpötilaan terassilla.

Ravintola voi hinnoitella alkoholijuoman normaalia edullisemmaksi silloin, kun kysymyksessä on selkeästi rajattu ryhmä kuten kanta-asiakkaiksi rekisteröityneet henkilöt. Erityiset kanta-asiakashinnat ovat siten sallittuja. Kanta-asiakasilmoittelussa tulee kuitenkin noudattaa jäljempänä kerrottuja tarjoushinnan ilmoittamista koskevia säännöksiä.

Jos elinkeinonharjoittaja käyttää bonus- ja muita vastaavia hyvitysjärjestelmiä, ja alkoholijuomat ovat osa hyvitystä tuottavista tuotteista, on noudatettava seuraavia ehtoja:

- Bonus -järjestelmää ei saa rajata koskemaan pelkästään alkoholijuomia. Järjestelmän tulee kattaa kaikki asiakkaan tietyllä aikavälillä anniskelupaikassa tekemät ostot.
- Hyvityksen tulee olla euromääräinen ja se saa olla enimmillään 5 % tietyllä ajan-

jaksolla elinkeinonharjoittajan toimipainoissa tehdyistä ostoista.

- Asiakkaalla tulee olla vapaus valita, mitä tuotteita tai palveluja hän euromääräisellä hyvityksellä anniskelupaikassa lunastaa.
- Bonus -järjestelmää ei saa markkinoida siten, että myös alkoholijuomat kerryttävät hyvitystä.
- Bonus -järjestelmän lainmukaisuuden ja annettujen ohjeiden noudattamisen valvomiseksi luvanhaltijan tulee, jos lupaviranomainen katsoo sen tarpeelliseksi, antaa selvitystä bonus -järjestelmän käyttöä koskevista seikoista.

Hintatietojen ilmoittaminen

Asetus kulutushyödykkeen hinnan ilmoittamisesta markkinoinnissa (hintamerkin-täasetus) 1359/1999 edellyttää, että kulutushyödykkeen myyntihinta ja yksikköhinta ilmoitetaan markkinoinnissa selkeällä ja yksiselitteisellä sekä kuluttajan kannalta helpposti ymmärrettävällä ja havaittavalla tavalla. Hintamerkin-täasetus koskee muun muassa ravintoloita ja siellä myytävien tuotteiden kuten alkoholijuomien hintojen ilmoittamista.

Anniskelupaikassa tulee olla asiakkaiden helposti nähtävissä tavallisempien tai ko. paikassa eniten myytävien alkoholijuomien hintatietoja annoskokoineen esimerkiksi seinällä, tiskillä tai pöydissä. Lisäksi asiakkaiden saatavana on aina oltava täydellinen alkoholihinnasto. Hintamerkin-täasetuksen mukaan hintatietojen tulisi mahdollisuuksien mukaan olla havaittavissa myös liikehuoneiston ulkopuolelta. Anniskelupaikasta ulospäin näkyvästi saadaan kuitenkin ilmoittaa vain mietojen alkoholijuomien hintatietoja, koska alkoholilain mukaan väkeviä alkoholijuomia saadaan mainostaa ja esitellä vain anniskelupaikan sisätiloissa. Mietojen alkoholijuomien hinnoista voidaan tiedottaa esimerkiksi ulkoständissä, seinään asennetussa ilmoituskaapissa tai ravintolan ikkunassa ja ovesa.

Alkoholijuomien tarjoushinnoista ilmoittaminen

Anniskelupaikasta ulospäin suunnattua mietojen alkoholijuomien hintailmoittelua rajoittavat alkoholilain 33 a §:n uudet säännökset. Niiden mukaan alkoholijuomien tarjoushinnojen ilmoittaminen anniskelupaikan ulkopuolella on kiellettyä, jos tarjous on voimassa alle kaksi kuukautta. Ratkaisevaa on hinnan yhtäjaksoinen voimassaoloaika. "Happy hour" -tarjoukset ovat yleensä voimassa joi-takin tunteja kerrallaan, minkä vuoksi tällöin ei täyty lain vaatimus kahden kuukauden yhtäjaksoisesta voimassaoloajasta.

Alle kahden kuukauden voimassa olevia alkoholijuomien tarjoushintoja ja happy hour -hintoja ei saa asettaa näkymään anniskelupaikasta ulospäin kuten oveen, ikkunaan tai kadulle eikä niistä saa ilmoitella esim. lehdissä, ravintolan kotisivuilla ja kanta-asiakasvies-tinnässä. Alkoholia koskeva tarjoushintoilmoittelu on sallittua vain silloin, kun tarjous on yhtäjaksoisesti voimassa vähintään kahden kuukauden ajan. Jos esimerkiksi jäsenkortilla saatava kanta-asiakastarjous tai etukuponkia vastaan saatava tarjous ei ole yhtäjaksoisesti voimassa vähintään kahta kuukautta, siitä ei saa ilmoitella. Jotta ilmoituksessa mainitun alkoholijuoman hinnan voimassaoloajasta ei syntyisi epäselvyyttä, markkinoinnissa on syytä mainita hinnan voimassaoloaika.

Koska alkoholijuomien hinnoittelu sinänsä on vapaata, tarjoushinnot ja happy hour -tarjoukset ovat entiseen tapaan sallittuja, mutta niistä saadaan ilmoitella vain anniskelupaikan sisällä.

2.3 Sopimaton myynninedistäminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ja lääninhallitus voivat puuttua alkoholilain 33 §:n 2 momentin 7 kohdan nojalla alkoholijuomien mainontaan ja myynninedistämistoimintaan, jos se katsotaan hyvän

tavan vastaiseksi tai siinä käytetään kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä.

Kiellettyä pidetään mm. sellaista ilmoittelua, jossa asiakkaita houkutellessaan ravintolaan ilmaisen alkoholijuoman avulla tai tehdään tarjouksia, joiden mukaan alkoholijuomia saa sitä edullisemmin, mitä enemmän niitä juo. Mainonnalla ei saa houkutella erityisesti ns. heikkoja kuluttajaryhmiä, kuten nuoria tai alkoholin suurkuluttajia.

Esimerkkejä sopimattomasta ja kielletystä myynninedistämisestä:

- "Ensimmäinen juoma ilmaiseksi", "Arvomme ilmaisia juomia";
- Ravintolan myymät "paketit", joihin sisältyy oikeus nauttia rajoituksetta alkoholijuomia: esim. "VIP-lipulla alkoholijuomia vapaasti" tai "Tasarahalla niin paljon kuin ehdit juoda";
- "Kaksi juomaa yhden hinnalla";
- Kanta-asiakaskortit, olutpassit ym. tositteet, joihin kerätään leimoja : esim. "Joka kymmenes olut ilmaiseksi", "Joka viides juoma puoleen hintaan";
- Alkoholijuoman ostajalle T-paita, lippis tms. esine, joka ei ole olennaisesti tarpeellinen juoman nauttimisessa;
- Oluenjuontakilpailut ja muut vastaavat tapahtumat, joissa juomana on alkoholijuoma. Kilpailussa käytettävän juoman alkoholipitoisuus saa siis olla enintään 2,8 tilavuusprosenttia.

Luvanhaltija voi kuitenkin tarjota asiakkailleen mietoa alkoholijuomaa maksutta, jos se tapahtuu yllätyksellisesti vieraanvaraisuuseleenä. Esimerkiksi jonkin merkittävän tapahtuman johdosta talo tarjoaa kierroksen mietoa alkoholijuomaa ravintolassa juuri sillä hetkellä oleville asiakkaille.

Vieraanvaraisuustarjoilusta ei saa tiedottaa etukäteen esimerkiksi lehti-ilmoituksilla tai tekstiviesteillä. Ilmaistarjoilun on oltava täysin satunnaista ja tarjottavan juoman

määrän on oltava kohtuullinen. Tarjoilua ei saa järjestää säännöllisesti siten, että asiakkaat tietävät ilmaistarjoilun ajankohdan, vaikka siitä ei julkisesti tiedotettaisikaan.

2.4 Arpajaiset ja yleisökilpailut

Anniskelupaikassa ei saa järjestää yleisölle arpajaisia, joiden voittona on alkoholijuomaa. Sopimattomana ja näin ollen kiellettyinä pidetään esimerkiksi ravintolan ilmoitusta, jossa kerrotaan, että ”kello 21.00:een mennessä sisään tulleiden kesken arvotaan viinipullo.” Pääsylippu tai muu ostokuitti ei voi toimia arvontakupongina. Arpajaisiin rinnastetaan myös sellaiset kilpailut, joiden voitto riippuu sattumasta (esimerkiksi bingo).

Jos ravintolassa järjestetään sellaisia kilpailuja, jotka edellyttävät osallistujien tietojen tai taitojen arvostelemista tai suoritusten mittaamista, niin palkintona voi muun ohella olla myös kohtuulliseksi katsottava määrä mietoa alkoholijuomaa. Ravintola ei kuitenkaan saa ilmoitella kilpailuista ja alkoholipalkinnoista sillä tavoin, että markkinointia voidaan pitää hyvän tavan vastaisena tai sopimattomana.

Väkeviin alkoholijuomiin liittyviä arvontoja tai kilpailuja ei saa ravintola-asiakkaille järjestää lainkaan, vaikka osallistuminen ei edellyttäisikään mitään ostamista.

2.5 Kylkiäiset ja yhdistetyt tarjoukset

Alkoholijuoman ostajalle ei saa antaa kaupan päälle muuta tuotetta, jolla ei ole ilmeistä asiallista yhteyttä alkoholijuomaan. Esim. drinkki ja sen koristeet liittyvät selkeästi yhteen alkoholin nauttimistapahtumassa.

Sallittua on:

- juomalasin liittäminen kylkiäisenä yhteen mietoon alkoholijuoma-annokseen. Lasi on olennainen ja tarpeellinen alkoholijuoman nauttimisessa.

- aterian ja yhden miedon alkoholijuoma-annoksen tarjoaminen yhteishintaan. Samalla on kerrottava, että valittavana on myös alkoholiton vaihtoehto. Juoma ei ole ”ilmainen”, koska asiakas maksaa siitä yhteishinnan.
- anniskelupaikassa järjestettävän merkittävän ohjelmallisen tilaisuuden tai tapahtuman yhteydessä sisällyttää ravintolan myymän ohjelmallipun hintaan yksi mieto alkoholijuoma-annos mahdollisena tervetuliaisuusjuomana sekä aterijuomina rajattu kohtuullinen määrä mietoja alkoholijuomia. Tarjolla tulee olla myös alkoholiton vaihtoehto. Väkeviä alkoholijuomia ohjelmallipun hintaan ei saa sisällyttää.
- pääsylipun hintaan sisällyttää yksi annos samalla käyntikerralla tarjottavaa mietoa alkoholijuomaa. Samalla on kerrottava, että valittavana on myös alkoholiton vaihtoehto. Juoma ei ole ”ilmainen”, koska asiakas maksaa siitä pääsylipun hinnassa.

2.6 Kanta-asiakastilaisuudet

Luvanhaltija voi järjestää kanta-asiakkaille satunnaisesti suljettuja ajallisesti tarkoin rajattuja tilaisuuksia, joissa kanta-asiakkaille saadaan tarjoilla maksutta kohtuulliseksi katsottava määrä mietoa alkoholijuomaa. Satunnaisuudella tarkoitetaan tässä 1–2 tilaisuutta vuodessa.

Kanta-asiakkaalta edellytetään olemassa olevaa asiakassuhdetta. Kanta-asiakastilaisuuteen kutsu on lähetettävä etukäteen ja sen tulee olla henkilökohtainen. Kanta-asiakkaana ei pidetä henkilöä, joka on saapunut ravintolaan paikalle ja rekisteröity vasta tällöin ravintolan kanta-asiakkaaksi saadseen ilmaistarjoilua.

Tilaisuudessa saadaan tarjoilla kanta-asiakkaille maksutta vain mietoa alkoholijuomaa. Väkevän alkoholijuoman mainonta

ja myynninedistäminen on laissa kiellettyä. Tämän vuoksi luvanhaltija ei saa tarjoilla kanta-asiakkaille (=kuluttajia) ilmaiseksi väkevää alkoholijuomaa.

Tilaisuutta koskevassa kutsukortissa ei saa käyttää ilmaisia, joista voi saada vaikutelman, että tilaisuudessa tarjotaan myös väkeviä alkoholijuomia. Jos käytetään ilmaisia drinkki tai cocktail, kutsukortissa tulee selkeästi tuoda esiin, että kyseessä on mieto alkoholijuoma, esimerkiksi cocktail, joka on valmistettu yksinomaan miedoista alkoholijuomista.

Tarjottavan alkoholimäärän tulee olla kohtuullista. Kohtuullisuus tarkoittaa mm. sitä, että tarjottava alkoholimäärä ei normaalityylenteessä johda asiakkaan päihtymykseen. Kohtuullisena määränä voidaan lähtökohtaisesti pitää noin kolmea ravintola-annosta.

Suljetut kanta-asiakastilaisuudet tulee kutsussa rajata tarkoin ajallisesti, esimerkiksi tilaisuus on 6.6.2008 klo 19.00 - 22.00. Tänä aikana ravintola/ravintolaosasto tulee olla suljettu muulta yleisöltä. Tilaisuuden päätyttyä ravintola voi jatkaa normaalisti toimintaansa myös muulle yleisölle avoimena ravintolana. Kanta-asiakkaat voivat myös jatkaa iltaansa ravintolassa.

2.7 Tuote-esittelyt

Anniskeluluvan mukaisella anniskelualueella saadaan esimerkiksi messutapahtumassa esitellä alkoholijuomia. Yleisölle avoimessa messutilaisuudessa ei esiteltäviä alkoholi-juomia saa tarjoilla tai maistattaa ilmaiseksi. Alkoholi-juomien esittelyyn liittyvä juomien maistelu ja nauttiminen tulee toteuttaa anniskelua ja mainontaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Alkoholialan näytteilleasettajien tulee sopia anniskeluluvan haltijan kanssa esiteltävien alkoholi-juomien toimittamisesta anniskeltavaksi messuille sekä esittelyyn liittyvistä muista käytännön järjestelyistä. Alkoholilain

85 §:n mukaan anniskelupaikassa saadaan anniskella ja nauttia vain sinne laillisesti toimitettua alkoholi-juomaa.

Anniskeluun alkoholi-juomat voidaan hankkia alkoholi-tyhtiöstä, luvan saaneelta alkoholi-juomien valmistajalta tai tukkumyyjältä. Tehtyään ilmoituksen Tuotevalvontakeskukselle luvanhaltija voi myös tuoda maahan alkoholi-juomat anniskelua varten. Myös tuote-esittelytarkoituksessa alkoholi-juomat tulee hankkia anniskelupaikkaan edellä kerrotulla tavalla ja toimitukset kirjata anniskelupaikan lupanumerolle.

2.8 Väkevien alkoholi-juomien mainonta

Ravintolan ulkopuolella väkevien alkoholi-juomien mainonta ja epäsuora mainonta on kielletty. Yleisölle voidaan kuitenkin ilmoittaa ravintolan anniskeluoikeuksien laajuus. esim. "A-oikeudet" tai "täydet anniskeluoikeudet".

Väkeviä alkoholi-juomia ei saa mainostaa lehti-ilmoituksissa, tv-mainoksissa, ikkuna-teippauksissa, ulkokylteissä, Internetissä.

Kiellettyä on mm. ravintolan mainonta, jossa esiintyy

- väkevän alkoholi-juoman tuotenimi (esim. Finlandia Vodka, Koskenkorva Vargtass) tai lajinimi (esim. "irlantilaisviskit", "kahvi ja konjakki"). Väkeviin ei saa viitata myöskään kiertoilmaisulla esim. "013-festari", "piip-juoma";
- kuvia väkevien alkoholi-juomien pulloista tai etiketeistä;
- väkevien alkoholi-juomien vakiintuneita tunnuskuvia (esim. Koskenkorva-pullon etiketissä oleva peltoaukeama);
- koko juomavalikoima (myös väkevät), esim. "kaikki juomat kymppillä".

Väkevien alkoholi-juomien mainonta on sallittua ravintolan sisätiloissa. Juoma-annoksia mainostettaessa on kerrottava annoksen

koko ja hinta sekä juomasekoituksen sisältämän alkoholijuoman määrä.

Väkeviä ei kuitenkaan saa mainostaa

- tuotteissa, jotka on tarkoitettu asiakkaiden mukaan otettaviksi (postikortit, mainoslehtiset, mukaan myytävät tulitikut jne.);
- järjestämällä väkeviin alkoholijuomiin liittyviä arpajaisia tai kilpailuja;
- antamalla palkinnoksi tai arpajaisvoitoksi tuotteita, joissa on väkevien alkoholijuomien tunnuksia (esim. T-paitoja);
- tarjoamalla väkevistä alkoholijuomista maistiaisia.

Väkevien alkoholijuomien tunnuksia voi olla henkilökunnan asusteissa. Työvaatteiden on pysyttävä työvaatteina: ravintolan on huolehdittava siitä, etteivät väkevän alkoholijuoman tunnuksin varustetut työasut kulkeudu anniskelupaikan ulkopuolelle.

Väkevistä alkoholijuomista valmistettujen drinkkien tai cocktailien mainonta merkitsee väkevien alkoholijuomien myynninedistämistä, mikä on kielletty ravintolan ulkopuolella. Kielto koskee kaikkien väkevistä alkoholijuomista valmistettujen juomasekoitusten mainontaa, oli niiden nimessä mainittu väkevän alkoholijuoman tunnus (esim. kossuvisy, jallukola) tai ei (esim. Caipiroska, Irish Coffee).

Drinkkilistaakaan ei saa mainostaa, jos siihen sisältyy myös väkevistä alkoholijuomis-

ta valmistettuja juomasekoituksia. Sallittua on ainoastaan sellaisten drinkkien mainonta, jotka on kokonaan valmistettu alle 22-prosenttisista alkoholijuomista. Valmiiksi sekoitettuja mietoja pulloitteita saa mainostaa, jos niiden nimeen ei sisälly väkevän alkoholijuoman tuotenimeä. Tukusta ostettua valmista Long Drinkiä saa siksi mainostaa, mutta "talon lonkeroa" ei, koska se valmistetaan paikan päällä väkevästä alkoholijuomasta, ja sen mainonta edistää ravintolan väkevien myyntiä.

Nimitykset "snapsi" ja "salmari" tai "salkkari" herättävät mielikuvan väkevistä alkoholijuomista. Jos näillä nimillä mainostetaan miedoista alkoholijuomista valmistettuja juomia, asia on kerrottava selkeästi, esim. "tervasnapsi 21 %", "mieto salmari", "Pink Cat salmari 21 %".

2.9 Tupakan mainonta

Tupakan, tupakkatuotteiden, tupakkajäljittelien ja tupakointivälineiden mainonta, epäsuora mainonta ja muu myynninedistäminen on kielletty (laki toimenpiteistä tupakoinnin vähentämiseksi 8 §, jäljempänä tupakkalaki). Kielto koskee myös ravintolatiloja.

Ravintolatoiminnassa tulee noudattaa myös muita tupakkalain säännöksiä soveltuvin osin. Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myyntiä ja mainontaa valvovat kunnat sekä Tuotevalvontakeskus.

3. Valvonta ja sanktiot

3.1 Omavalvonta

Anniskelupaikan omavalvonnalla on rikkomusten ehkäisyssä keskeinen merkitys. Alkoholilaissa ei toistaiseksi ole säännöksiä, jotka velvoittavat luvanhaltijan tekemään anniskelun valvontaa ja järjestyksenpitoa

koskevan omavalvontasuunnitelman. Tällainen suunnitelma, joka sisältää toimintaohjeet henkilökunnalle erilaisten rikkomusten ja häiriötilanteiden varalta, palvelee kuitenkin niin luvanhaltijan kuin henkilökunnankin etua. Suunnitelmassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota vakavien rikkomusten ehkäisyyn,

kuten alaikäisiä ja päihtyneitä asiakkaita koskevien säännösten tarkkaan noudattamiseen. Henkilökunnan tulisi vastaavan hoitajan johdolla säännöllisin väliajoin tarkastella valvonnan toteutumista omavalvontasuunnitelman pohjalta. Jos tarvetta ilmenee, niin suunnitelmaa tulee kehittää toiminnan ja valvonnan edelleen parantamiseksi. Tarkastuskäynneillä seurataan omavalvonnan toimivuutta. Lääninhallitus kirjaa alkoholielinkeinorekisteriin, onko anniskelupaikassa käytössä omavalvontasuunnitelma vai ei.

Selvästi päihtyneet asiakkaat on poistettava anniskelupaikasta. Myös asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi, tulee poistaa anniskelupaikasta (AlkoL 23 § 1 mom.). Luvanhaltijan ja henkilökunnan velvollisuutena on ensi sijassa huolehtia siitä, että anniskelupaikassa on hyvä järjestyks. Poliisi on kuitenkin aina kutsuttava selvittämään tilannetta, jos järjestyksen ylläpitäminen tai asiakkaiden turvallisuus sitä edellyttää. Luvanhaltijan tulee toiminnassaan ottaa huomioon myös anniskelupaikan lähiympäristön vaatimukset. Toiminnasta ei saa aiheutua kohtuutonta haittaa ja häiriötä anniskelupaikan läheisyydessä asuville. Anniskelupaikan järjestyksenpitoon liittyvissä kysymyksissä luvanhaltijan on hyvä pitää säännöllistä yhteyttä paikalliseen poliisiin.

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toiminnanharjoittaja voi asettaa liikkeeseen ja sen välittömään läheisyyteen järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvoja. Myös poliisi voi määrätä luvanhaltijan asettamaan määrääjäksi tai toistaiseksi liikkeeseen ja sen välittömään läheisyyteen riittävän määrän järjestyksenvalvoja, jos liikkeen toiminnassa on ilmennyt toistuvia järjestyshäiriöitä tai jos siihen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi on muutoin liikkeen toimintaan liittyvä erityinen syy (MaraL 5 § 2 mom.). Niin ikään lääninhallitus voi, jos valvonta ja järjestyksenpito sitä edellyttää asettaa anniskelulupa-

järjestyksenvalvojaa koskevan ehdon (AlkoL 21 d § ja 22 § 1 mom.).

3.2 Viranomaisvalvonta

Lääninhallitukset valvovat alueellaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua sekä alkoholijuomien mainontaa ja myynninedistämistä (AlkoL 42 §). Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksella (STTV) on oikeus valvontaan koko maassa (AlkoL 41 §). Valvontakäynnit anniskelupaikoihin tehdään suunnitelmallisesti ja usein yhdessä poliisin sekä muiden viranomaisten kanssa. Erityisesti yhteistyötä on tehostettu vero-, ulosotto-, tulli-, poliisi- ja työsuojeluviranomaisten kanssa harmaan talouden ja talousrikollisuuden ehkäisemiseksi ravintolalalla.

STTV:n tehtäviin kuuluvat lääninhallitusten alkoholilupahallinnon ja valvonnan ohjaus, alkoholihallinnon tieto- ja viestintäpalveluiden tuottaminen sekä alkoholijuomien vähittäismyynnin ja anniskelun sekä mainonnan ja myynninedistämisen valvonta koko maassa. STTV:n ohjauksen tarkoituksena on turvata lain yhdenmukainen soveltaminen koko maassa (Valtioneuvoston asetus 1140/2004 1 a §).

STTV:lla ja lääninhallituksella on valvontaa varten oikeus päästä tarkastamaan anniskelupaikan tiloja ja toimintaa sekä valvonnassa tarvittavia asiakirjoja ja saada valvonnan kannalta tarpeelliset ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat. STTV:lla ja lääninhallituksella on myös oikeus ottaa ja saada korvauksetta valvontaa varten tarvittavat näytteet (AlkoL 44 §).

Valvontakäynnillä tarkastaja pyrkii toimimaan siten, etteivät asiakkaat ja normaali ravintolatyöskentely häiriintyisi. Tarkastaja esittäytyy vastaavalle hoitajalle näyttämällä hänelle virkamerkkinsä. Vastaavan hoitajan ja henkilökunnan tulee toimia tarkastajan kanssa hyvässä yhteistyöhengessä. Ei ole

esimerkiksi sopivaa ilmoittaa asiakkaille, että paikalla on tarkastaja. Tämä voi aiheuttaa turhaa hämminkiä.

Tarkastaja keskustelee vastaavan hoitajan kanssa anniskelupaikassa mahdollisesti havaitsemistaan rikkomuksista ja epäkohdista. Valvontakäynnistä tehdään tarkastuspöytäkirja, josta jäljennös annetaan luvanhaltijalle tai vastaavalle hoitajalle. Pöytäkirja voi sisältää selvityspyynnön luvanhaltijalle, jos anniskelupaikassa on todettu rikkomuksia ja epäkohtia.

Poliisin rooli anniskelun valvonnassa on keskeinen. Poliisi valvoo yleistä järjestystä anniskelupaikoissa (AlkoL 46 §). Jos järjestyksen ylläpitäminen anniskelupaikassa niin vaatii, poliisi voi keskeyttää anniskelun siellä tilapäisesti enintään vuorokauden ajaksi. Keskeytyksestä tulee ilmoittaa lääninhallitukselle (AlkoL 22 § 2 mom.).

Poliisilla on käytössä sähköinen tarkastusilmoitus, jolla anniskelupaikoissa havaitut rikkomukset ja epäkohdat voidaan saattaa välittömästi lääninhallituksen tietoon mahdollisia alkoholilain mukaisia jatkotoimenpiteitä varten. Poliisi voi antaa anniskelupaikassa työskentelevälle henkilölle, esimerkiksi tarjoilijalle, sakkorangaistuksen, jos tämän on havaittu rikkoneen anniskelusäännöksiä (AlkoL 93 §).

3.3 Sanktiot anniskelusäännösten rikkomisesta

Lääninhallitus voi antaa luvanhaltijalle huomautuksen, kirjallisen varoituksen tai asettaa valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja tai korvauksetta rajoittaa myöntämäänsä lupaa supistamalla anniskeluaikaa, anniskelualuetta tai anniskeltavien alkoholijuomien lajeja taikka korvauksetta peruuttaa anniskeluluvan joko määräajaksi tai pysyvästi, jos:

1) elinkeinotoiminnassa on rikottu alkoholilakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai rajoituksia;

2) luvan saajan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuutensa; tai

3) anniskelupaikassa on ilmennyt järjestyshäiriöitä tai muita väärinkäytöksiä (AlkoL 22 § 1 mom.).

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus ja lääninhallitus seuraavat, että luvanhaltijalla on jatkuvasti alkoholilain 21 a §:ssä säädetty anniskeluun vaadittava luotettavuus samoin kuin anniskeluun tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset, ja että hän noudattaa toiminnassa alkoholilain säännöksiä.

Valvonnan merkittävä painopistealue on harmaan talouden ehkäiseminen ravintolalalla. Lupien pysyvät peruutukset aiheutuvat pääsääntöisesti luvanhaltijan verojen ja muiden julkisten maksujen laiminlyönnistä.

Yksittäisistä ja vähäisiksi katsottavista anniskelurikkomuksista on seuraamus yleensä huomautus tai varoitus. Toistuvat ja vakavat rikkomukset voivat johtaa luvan pysyvään tai määräajaiseen peruuttamiseen. Alle 18-vuotiaalle anniskelu ja anniskelu selvästi päihtyneelle ovat vakavia rikkomuksia. Alaikäisille anniskelussa on vakiintunut ankara sanktiolinja. Seuraamuskäytäntöä on tiukennettu myös päihtyneille anniskelussa. Omavalvonnalla tuleekin varmistaa se, että anniskelua alaikäisille ja selvästi päihtyneille ei pääsisi tapahtumaan. Järjestyshäiriöt ja anniskelurikkomukset, erityisesti päihtyneille anniskelu, voivat johtaa myös jatkoaikaluvan peruuttamiseen.

Ennen seuraamuksen määräämistä luvanhaltijaa kuullaan kirjallisella selvityspyynnöllä. Jos luvanhaltija ei anna selvitystä asetettuun määräaikaan mennessä, niin asia voidaan ratkaista alkoholilain 22 §:n nojalla.

3.4 Sanktiot alkoholilain mainontasäännösten rikkomisesta

Jos alkoholijuomaa mainostetaan tai harjoitetaan muuta alkoholilain 33 §:n vastaista markkinointi- tai myyninedistämistoimintaa, niin Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus tai lääninhallitus voi kieltää tämän toimen tilaajaa tai toimeenpanijaa sekä näiden palveluksessa olevaa jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista toimintaa (AlkoL 49 § 1 mom.).

STTV tai lääninhallitus voi tehostaa tämän lain säännösten perusteella antamaansa

kieltoa tai määräystä uhkasakolla tai uhalla, että asetetun määräajan jälkeen tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella (AlkoL 50 § 2 mom.). STTV tai lääninhallitus voi myös asettaa antamansa ohjeen tehosteeksi uhkasakon tai teettämisuhan, jos korjausta ei ole tapahtunut ohjeessa asetetussa määräajassa (AlkoL 48 § 2 mom.).

Anniskelupaikassa tapahtuneet mainontarikkomukset voivat myös johtaa anniskelulupaan kohdistuviin alkoholilain 22 §:n mukaisiin seuraamuksiin.

4. Anniskeluluvan myöntäminen

Anniskelulupa voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle.

Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi voimassa olevana, määräaikaisena tai tilapäisenä.

Anniskelulupa on elinkeinonharjoittajan anniskelupaikkakohtainen. Elinkeinoharjoittaja, jolle on jo myönnetty anniskelulupa johonkin paikkaan, ei voi aloittaa alkoholijuomien anniskelua uudessa liikepaikassa ennen kuin hän on saanut siihen anniskeluluvan. Jos anniskeluluvan saanut elinkeinonharjoittaja luovuttaa anniskelupaikan toiselle, joka jatkaa siinä liiketoimintaa, ei uusi elinkeinonharjoittaja saa anniskella alkoholijuomia kyseessä olevassa anniskelupaikassa ennen kuin lupaviranomainen on hakemuksesta myöntänyt hänelle anniskeluluvan. Jos luvanhaltija haluaa siirtää toiminnan uuteen liikehuoneistoon, on siihen haettava uusi anniskelulupa.

Alkoholilain 85 §:ssä ovat säännökset alkoholijuomien luvattomasta myynnistä. Se, joka luvattomasti myy tai muutoin korvausta vastaan välittää, kaupaksi tarjoaa tai kaupan pitää alkoholijuomaa, voidaan tuomita alko-

holipitoisen aineen välittämisestä sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rikoksen tuottama taloudellinen hyöty on alkoholilain 94 §:n mukaan tuomittava menetetyksi niin kuin rikoslaissa on säädetty.

4.1 Määräaikainen anniskelulupa

Anniskelulupa myönnetään määräaikaisena enintään yhden vuoden ajaksi.

Määräaikainen anniskelulupa voidaan myöntää, jos luvanhaltijan anniskelutoimintaan tarvittavia edellytyksiä on erityinen syy seurata. Peruste määräaikaisen luvan myöntämiseen ja seurantaan voi olla esimerkiksi luvanhaltijan verovelka, jota hän lyhentää maksusuunnitelman mukaisesti. Määräaikaisen luvan myöntäminen voi olla perusteltua myös luvanhaltijan luotettavuuden seuramiseksi. Syynä tähän voi olla esimerkiksi se, että luvanhaltija on aikaisemmin syyllistynyt rikoksiin, tai hänellä epäillään perustellusti olevan ongelmia alkoholinkäytössä.

Jos samassa paikassa aikaisemmin harjoitetusta anniskelutoiminnasta on aiheutunut häiriöitä ja haittaa ympäristölle tai yleiselle jär-

jestykselle, niin anniskelulupa voidaan myöntää toiminnan seuraamiseksi määräaikaisena.

Anniskeluluvan myöntäminen määräajaksi tulee kysymykseen myös silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista. Näin on esimerkiksi silloin, kun anniskelupaikan tilat on vuokrattu elinkeinonharjoittajalle määräajaksi.

4.2 Tilapäinen anniskelulupa

Tilapäinen anniskelulupa voidaan myöntää sellaisen tilaisuuden ajaksi, jonka kesto on selvästi etukäteen määriteltä. Lupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kuukauden ajaksi.

Tilapäisen anniskeluluvan myöntämisen edellytykset ovat muun muassa hakijan, vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten sekä anniskelupaikan sijainnin osalta samat kuin toistaiseksi tai määräajaksi myönnettävissä luvissa.

Lupahakemusta käsiteltäessä arvioidaan tilaisuuden luonne, paikan sopivuus ja anniskelujärjestelyt. Lupa voidaan alkoholilain 21 d §:n nojalla jättää myöntämättä tai lupaa rajoittaa silloin, kun anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma, tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria. Tilapäisiä lupia myönnettäessä kiinnitetään erityistä huomiota tilaisuuden luonteeseen ja laajuuteen sekä anniskelujärjestelyihin ja hakijan edellytyksiin hoitaa anniskelun valvonta ja järjestyksenpito tilaisuudessa tehokkaasti. Tilapäinen anniskelupaikka on rajattava selvästi ja yksiselitteisesti. Anniskelualue on rajattava ja valvonta järjestettävä niin, ettei anniskeltua alkoholijuomaa voida kuljettaa pois anniskelualueelta. Anniskelualueen rajauksesta ja henkilökunnasta on esitettävä lupaviranomaiselle suunnitelma hakemuksen yhteydessä.

Lupaviranomainen voi rajoittaa asiakaspaikkojen määrän sellaiseksi, ettei hallitsemattomia tilanteita pääse syntymään.

Hakijan on osoitettava, että tilapäiselle anniskelualueelle on järjestetty riittävästi saniteettitiloja. Hakijan on pääsääntöisesti järjestettävä omat saniteettitilansa eikä hänen hyväkseen lueta yleisötilaisuuden yleisiä saniteettitiloja.

Tilapäiseen anniskelupaikkaan alkoholijuomat on aina ostettava tilapäisen anniskeluluvan numerolla, vaikka luvanhaltijalla olisi paikkakunnalla ravintola, jossa on toistaiseksi voimassaoleva anniskelulupa.

Kun tilapäisen anniskeluluvan mukainen toiminta on päättynyt, on tilaisuuden ravitsemismyynnistä toimitettava lääninhallitukselle raportti neljännesvuosi-ilmoituslomakkeella kymmenen päivän kuluessa tilaisuuden jälkeen. Tilaisuuden jälkeen varastoon jääneet alkoholijuomat voidaan siirtää toiseen anniskelupaikkaan tai palauttaa tukkumyyjälle (katso luku 1.4).

4.3 Anniskeluluvan hakeminen

Ennen anniskelun aloittamista on haettava ja saatava anniskelulupa siihen huoneistoon tai paikkaan, jossa anniskelutoimintaa on tarkoitus harjoittaa.

Anniskeluluvan myöntää kirjallisesta hakemuksesta anniskelupaikan sijaintikunnan lääninhallitus. Liikennevälineessä tapahtuvaan anniskeluun luvan myöntää luvanhakijan kotipaikan lääninhallitus, tai jos luvanhakijalla ei ole Suomessa kotipaikkaa, Etelä-Suomen lääninhallitus (AlkoA 20 §).

Hakemus on syytä panna vireille riittävän aikaisin ennen ravintolan avaamista tai omistajanvaihdosta, sillä anniskelu ilman lupaa tai edelliselle yrittäjälle myönnetyllä luvalla on lain vastaista. Ravintolan on pääsääntöisesti oltava valmis ja ilmoitetut muutokset suoritettu ennen kuin lupaviranomainen voi hyväksyä anniskelupaikan. Anniskelulupa myönnetään vasta, kun hakijan ja anniskelupaikan on todettu täyttävän luvan saamisen edellytykset.

Lupaa haetaan erityisellä lomakkeella, jonka saa lääninhallituksesta tai verkko-osoitteesta www.suomi.fi. Lomakkeesta selviää hakemukseen liitettävät asiakirjat. Kaikkien hakijoiden tulee lupahakemuksensa ilmoittaa Y-tunnus. Täytetty lomake liitteineen palautetaan lääninhallitukselle, joka pyytää asiassa lausunnon mm. poliisilta.

Hakemuksessa on mainittava:

- 1) hakijan nimi, yritys- ja yhteisötunnus taikka henkilötunnus tai syntymäaika ja yhteystiedot;
- 2) oikeushenkilön hallintoelimiin kuuluvien henkilöiden, toimitusjohtajan, avoimen yhtiön yhtiömiesten ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisten yhtiömiesten nimet ja yhteystiedot sekä henkilötunnukset tai syntymäajat;
- 3) vastaavaksi hoitajaksi ja tämän sijaisiksi ehdotettujen henkilöiden nimi, henkilötunnus tai syntymäaika ja yhteystiedot; sekä
- 4) anniskelupaikan anniskeluajat, sijainti ja yhteystiedot.

Hakemukseen on liitettävä:

- 1) oikeushenkilön yhtiöjärjestys, yhtiösopimus tai säännöt sekä viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase;
- 2) vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten suostumus tehtävään ja heidän ammattaitonsa osoittavat asiakirjat;
- 3) henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma;
- 4) anniskelualan rajaamista koskeva suunnitelma piirustuksineen; sekä
- 5) lupaviranomaisen tarpeelliseksi katsomat muut luvan myöntämisen edellytyksiä koskevat selvitykset hakijan taloudellisesta tilanteesta, organisaatiosta, henkilökunnasta, vastaavista hoitajista, asiakas-

paikkamääristä sekä anniskelupaikasta ja anniskelualueesta.

Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvan myöntämisen edellytyksiä, luvan rajoittamista taikka valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisten ehtojen asettamista koskevia lisäselvityksiä (AlkoA 21 §).

4.4 Perusteilla olevat yhtiöt ja muut yhteisöt

Perusteilla olevan osakeyhtiön, osuuskunnan tai yhdistyksen nimiin ei anniskelulupaa voida myöntää, koska nämä ovat oikeuskelpoisia vasta rekisteröinnin jälkeen. Jos lupaa tällaisessa tapauksessa haetaan ja se myönnetään yksityishenkilön nimiin, niin lupa-asia on rekisteröinnin tapahduttua saatettava lupaviranomaisen käsiteltäväksi, jos liiketoimintaa harjoitetaan yhteisön lukuun. Perustettu avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö voivat hakea lupaa omiin nimiinsä sen jälkeen, kun yhtiötä koskeva perusilmoitus on jätetty rekisteriviranomaiselle.

4.5 Käymisteitse valmistettujen enintään 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa

Lupa oikeuttaa anniskelemaan käytännössä enintään 4,7 tilavuusprosenttista keskialtutta, siideriä, käymisteitse valmistettuja long drinkejä ja kevytviinejä. Valmiiksi sekoitettujen mietojen juomasekoitusten anniskelu ei ole sallittua, jos niiden valmistuksessa on käytetty muita kuin käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia.

4.6 Yli 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa

Kaikkien alkoholijuomien anniskelulupa ns. A-lupa oikeuttaa anniskelemaan kaikkia mietoja ja väkeviä alkoholijuomia.

Käytännössä anniskelulupa myönnetään myös B-lupana, jolloin saadaan anniskella enintään 22 tilavuusprosenttisia mietoja alkoholijuomia.

4.7 Anniskeluluvan myöntämisperusteet

Alkoholilaki asettaa anniskeluluvan myöntämiselle seuraavat edellytykset, jotka koskevat myös omistajanvaihdoksia (AlkoL 21 a - d §):

- luvanhakijalla on oltava anniskeluun vaadittava luotettavuus sekä tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset;
- anniskelupaikan tulee soveltua ravitsemisliikettä käyttäen. Anniskelupaikan tiloihin tulee täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketarkoitukseen on lainsäädännössä asetettu;

Anniskelupaikan tilojen hyväksymiseen ja käyttämiseen liittyviä säännöksiä on erityisesti elintarvikelaissa ja rakentamista sekä palo- ja pelastustointia koskevassa lainsäädännössä. Ravitsemisliikkeen harjoittajan on haettava elintarvikehuoneiston hyväksymistä kunnan elintarvikevalvontaviranomaiselta ennen toiminnan aloittamista tai toiminnan olennaista muuttamista. Valvontaviranomainen tekee elintarvikehuoneiston hyväksymisestä päätöksen (ElintarvikeL 14 ja 15 §).

Luvanhakijan tulee liittää lupahakemukseen selvitys elintarvikehuoneiston hyväksymisestä.

- anniskelupaikan tulee olla yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa ja viranomaisten valvottavissa;

Maininta hakijan yksinomaisesta hallinnasta tarkoittaa, että anniskelupaikassa ei voi luvanhaltijan lisäksi toimia omaan lukuunsa muita liikkeenharjoittajia. Toimintoja ei voida jakaa esimerkiksi siten, että anniskeluluvan

haltija myy anniskelupaikassa alkoholijuomat ja joku toinen yrittäjä omaan lukuunsa ruuan. Tämä kielto selkeyttää anniskelupaikan valvontaa ja vastuusuhteita. Edellä sanottu ei estä luvanhaltijaa ostamasta toiselta yrittäjältä ruuan valmistuspalveluja tai valmista ruokaa, kunhan ruoka anniskelupaikassa myydään edelleen asiakkaille luvanhaltijan toimesta ja lukuun.

- anniskelupaikassa tulee toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen olla riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi;

Lupaviranomaisella on mahdollisuus vaikuttaa anniskelupaikan henkilökunnan määrään tapauksissa, joissa lupaviranomainen huomioon ottaen anniskelupaikan laajuuden ja laadun sekä tehokkaan valvonnan vaatimukset katsoo, että hakijan esittämällä henkilökuntajärjestelyillä tehokas valvonta ja järjestyksenpito ei voi toteutua. Henkilökunnan riittävyyden arviointi voi tulla esille myös rikkomustapausten yhteydessä. Lupaviranomainen voi alkoholilain 22 §:n nojalla asettaa sanktiopäätöksessä anniskelulupaan esimerkiksi ehdon järjestyksenvalvojan palkkaamisesta, jos se toteaa henkilökunnan anniskelupaikassa riittämättömäksi.

- Anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaa voidaan rajoittaa, jos
- anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin,
- anniskelulupaa haetaan työnantajan työntekijöille järjestämään lounasruokailuun,

- anniskelulupaa haetaan urheilupahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria; tai
- anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille ja toiminnoille häiriöitä tai muita kielteisiä seurauksia.

Lupaviranomainen valvoo säännösten noudattamista myös lupien voimassaoloaikana. Luvan myöntämistä koskevat säännökset koskevat siten myös aikaisemmin myönnettyjä lupia, joihin voidaan puuttua tarvittaessa alkoholilain 22 §:n 1 momentin nojalla.

4.8 Toimialavaatimus

Hakijalla tulee olla yhtiöjärjestyksessä tai yhtiösopimuksessa taikka muussa vastaavassa asiakirjassa toimialanaan ravitsemisliikkeen harjoittaminen (STMp 162/98 3 §).

4.9 Hakijaa koskevat vaatimukset

Anniskelulupa myönnetään täysi-ikäiselle hakijalle, joka ei ole konkurssissa, ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja, jolla on alkoholiuomien anniskeluun vaadittava luotettavuus samoin kuin tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset.

Vaadittava luotettavuus tai taloudelliset edellytykset puuttuvat, jos

- 1) hakija käyttää väärin päihdyttäviä aineita;
- 2) hakija on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan;

- 3) hakija on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana ammattiaan harjoittaessaan tai muutoin syyllistynyt rikokseen, josta voi seurata vankeutta;
- 4) hakijalta tai yhteisöltä, jossa hakija on käyttänyt määräämisvaltaa, on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana peruutettu pysyvästi anniskelulupa;
- 5) hakija on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamisen, tai
- 6) hakija on käyttänyt määräämisvaltaa yhteisössä, joka on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana asetettu konkurssiin tai jonka konkurssi mainittuna aikana on rauennut varojen puutteessa, ja hakijan edellä mainittu tai siihen välittömästi verrattavissa oleva aikaisempi toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

Ammatilliset edellytykset puuttuvat hakijalta, joka ei ole ilmoittanut anniskelupaikkaan 21 b §:ssä säädetyt edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia (katso luku 1.8).

Mitä edellä säädetään hakijasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa hakijan puolesta (AlkoL 21 a §).

Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvan myöntämisen edellytyksiä, luvan rajoittamista taikka valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisten ehtojen asettamista koskevia lisäselvityksiä (AlkoA 21 § 2 mom.).

4.10 Hakemuksen peruuttaminen

Jos lääninhallitukselle toimitettu hakemus perutetaan ennen kuin asia on käsitelty loppuun, käsittelymaksu on puolet siitä maksusta, joka hakijalta olisi muutoin peritty.

4.11 Muutokset yhtiön omistus- ja hallintasuhteissa

Jos anniskeluluvan saaneen yhtiön tai muun yhteisön omistussuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia tai, jos määräysvalta niissä huomattavassa määrin muuttuu, niin muutoksesta on ilmoitettava viimeistään kahdessa viikossa anniskeluluvan myöntäneelle viranomaiselle (STMp 162/98, 6 § 3 mom.).

4.12 Nimenmuutokset

Jos luvanhaltijan nimessä tai liikepaikan nimessä tapahtuu muutoksia, niin nämä on aina ilmoitettava lupaviranomaiselle tiedoksi. Lupaviranomainen vie tiedot luparekisteriin, jonka oikeellisuus on tärkeää mm. tavaran-toimitusten ja valvontamaksujen perinnän kannalta.

4.13 Omistajanvaihdos ja toiminnan siirtäminen uuteen liikehuoneistoon

Anniskelulupa on elinkeinonharjoittaja- ja anniskelupaikkakohtainen. Elinkeinoharjoittaja, jolle on jo myönnetty anniskelulupa johonkin paikkaan, ei voi aloittaa alkoholijuomien anniskelua uudessa liikepaikassa ennen kuin hän on saanut siihen anniskeluluvan. Jos anniskeluluvan saanut elinkeinonharjoittaja luovuttaa anniskelupaikan toiselle, joka jatkaa siinä liiketoimintaa, ei uusi elinkeinonharjoittaja saa anniskella alkoholijuomia kyseessä olevassa anniskelupaikassa ennen kuin lupaviranomainen on hakemuksesta myöntänyt hänelle anniskeluluvan. Jos luvanhaltija haluaa siirtää toiminnan uuteen liikehuoneistoon, on siihen haettava uusi anniskelulupa.

4.14 Käsittelyajat

Hakemus on tehtävä hyvissä ajoin, koska sen käsittely eri viranomaisilta pyydettyinä lausuntoineen vie aikaa.

Lääninhallituksissa lupa-asioiden keskimääräinen käsittelyaika on yleensä noin kuukausi.

5. Lupa- ja valvontamaksut

Lupaviranomainen perii luvanhaltijalta maksuja tekemistään lupapäätöksistä ja vuotuisen valvontamaksun. Taustalla on valtion maksuperustelakiin liittyvä periaate, jonka mukaan työn aiheuttaja maksaa siihen liittyvät kustannukset. Maksut ovat ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä (MaksuperusteL 11 § 2 mom.). Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimukses-

ta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Lääninhallituksen suoritteiden maksuista on päättänyt sisäasiainministeriö. Sosiaali- ja terveysministeriö on antanut asetuksen 1395/2006 Tuotevalvontakeskuksen maksullisista suoritteista.

5.1 Lupamaksut

Taulukossa mainittu alennettu käsittelymaksu peritään silloin, kun luvanhaltijalla on jo aiemmin myönnetty Sosiaali- ja terveyden-

huollon tuotevalvontakeskuksen tai lääninhallituksen myöntämä muu lupa. Alennus voi kuitenkin olla enintään aikaisemmin perityn suurimman maksun suuruinen.

Taulukossa mainittua alennettua maksua sovelletaan myös silloin, kun luvanhakija hakee samalla kertaa kahta tai useampaa lu-

paa. Hakijalta peritään tällöin suurin käsitte-lymaksu alentamattomana ja muiden lupien käsittelymaksut alennettuina.

Jos hakemus peruutetaan ennen kuin asia on käsitelty loppuun, käsittelymaksu on puolet siitä maksusta, joka hakijalta olisi muutoin peritty.

Lääninhallituksen päätösmaksut ovat:

	Alentamaton käsittelymaksu	Alennettu käsittelymaksu
Anniskelulupa	525 €	360 €
Tilapäinen anniskelulupa	360 €	180 €
tai jos anniskelualueella on yli 200 asiakaspaikkaa	525 €	360 €
Jatkoaikalupa	280 €	ei alennusta
Anniskelualueen muutoslupa	180 €	ei alennusta
Ilmoitusmaksu anniskelualueen muuttamisesta	75 €	ei alennusta
Muu anniskelua koskeva lupa	180 €	ei alennusta
Anniskeluajan jatkamista koskevan päätöksen haltijalta peritään lisäksi anniskelupaikkakohtainen erillinen valvonnan vuosimaksu	125 €	ei alennusta
Anniskeluluvan muuta muutosta koskeva päätös	75 €	ei alennusta

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus perii anniskelua koskevista päätöksistä seuraavat maksut:

	Alentamaton käsittelymaksu	Alennettu käsittelymaksu
Lupa alkoholijuomien myyntiin kansainvälisen liikenteen vesikulkuneuvoissa	440 €	220 €
Kansainvälisen liikenteen junan ravintolavaunun tai linja-auton anniskelulupa	440 €	
Kansainvälisen liikenteen jatkoaikalupa	220 €	
Muu anniskelua koskeva lupa tai hyväksyminen	110 €	

5.2 Valvontamaksut

Toistaiseksi voimassa olevien anniskelulupien haltijoilta peritään vuosittain toimipaikka-kohtainen valvontamaksu.

Niiden toimipaikkojen, joissa anniskellaan yli 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia (A- ja B-lupa), maksun suuruus määrätään 100-prosenttisena alkoholina edellisen kalenterivuoden lasketuista tai vuoden pituisena

laskenta-aikana arvioiduista ostoista seuraavasti:

Alkoholijuomaostot litraa vuodessa	Maksun suuruus
0–100	100 €
101–2000	180 €
2001–10 000	360 €
yli 10 000	700 €

Uudelta luvanhaltijalta ei peritä valvontamaksua ensimmäiseltä kalenterivuodelta.

Niiden toimipaikkojen, joissa anniskellaan enintään 4,7 tilavuusprosenttisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia, maksun suuruus määrätään edellisen vuoden anniskelun määrän perusteella tai vuoden pituisena

laskenta-aikana arvioiduista ostoista seuraavasti:

Alkoholijuomaostot litraa vuodessa	Maksun suuruus
0 – 1 999	100 €
2 000 – 49 999	200 €
50 000 – 99 999	300 €
100 000 tai enemmän	380 €

Uudelta luvanhaltijalta ei peritä maksua ensimmäisenä kalenterivuonna.

Anniskelun valvontamaksut laskutetaan kalenterivuositain etukäteen viimeistään 30.4. Luvanhaltijalta ei peritä valvontamaksua sen kalenterivuoden osalta, jolloin hänen toimintansa on loppunut viimeistään 31.3.

6. Yhteystiedot

Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskus (STTV)

puh. (09) 3967 270

www.sttv.fi

Telefax

Alkoholihallinto-osasto (09) 3967 2799

Tuotevalvontayksikkö (09) 3967 2798

Yleinen osasto (09) 3967 2797

Postiosoite: PL 210

Käyntiosoite: Säästöpankinranta 2 A
00531 Helsinki

Lääninhallitukset:

<http://www.laeninhallitus.fi/>

Etelä-Suomen lääninhallitus

Hämeenlinnan toimipaikka

PL 150, Birger Jaarlinkatu 15

13101 Hämeenlinna

puh. 071 873 0421

fax 071 873 2178

Helsingin alueellinen palveluyksikkö

PL 110, Ratapihantie 9

00521 Helsinki

puh. 071 873 0421

fax 071 873 2558

Kouvolan alueellinen palveluyksikkö

PL 301, Salpausselänkatu 22

45101 Kouvola

puh. 071 873 0421

fax 071 873 2691

Länsi-Suomen lääninhallitus

Turun toimipaikka
 PL 22, Itsenäisydenaukio
 220801 Turku
 puh. 071 874 0531
 fax 071 874 2180

Porin toimisto
 PL 129, Satakunnankatu 5
 28101 Pori
 puh. 071 874 0531
 fax 071 874 2273

Jyväskylän alueellinen palveluyksikkö
 PL 41, Cygnaeuksenkatu 1
 40101 Jyväskylä
 puh. 071 874 0531
 fax 071 874 2842

Tampereen alueellinen palveluyksikkö
 PL 346, Uimalankatu 1
 33101 Tampere
 puh. 071 874 0531
 fax 071 874 2500

Vaasan alueellinen palveluyksikkö
 PL 200, Wolffintie 35
 65101 Vaasa
 puh. 071 874 0531
 fax 071 874 2703

Itä-Suomen lääninhallitus

Mikkelin toimipaikka
 PL 50, Maaherrankatu 16
 50101 Mikkelä
 puh. 071 875 0331
 fax 071 875 2402

Kuopion alueellinen palveluyksikkö
 PL 1741, Hallituskatu 12-14
 70101 Kuopio
 puh. 071 875 0331
 fax 071 875 2443

Joensuun alueellinen palveluyksikkö
 PL 94, Torikatu 36
 80101 Joensuu
 puh. 071 875 0331
 fax 071 875 2473

Oulun lääninhallitus

PL 293, Linnankatu 3
 90101 Oulu
 puh. 071 876 0361
 fax 071 876 2119

Kajaanin palvelupiste
 Lönnrotinkatu 2 C
 87100 Kajaani
 puh. 071 876 0361
 fax 071 876 2122

Lapin lääninhallitus

PL 8002, Valtakatu 2
 96101 Rovaniemi
 puh. 071 876 0371
 fax 071 876 2678

***Ålands landskapsregering
(Serveringstillstånd)***

PB 60
 22101 Mariehamn
 puh. (018) 250 00
 fax (018) 191 55

***Länsstyrelsen på Åland
(Utminutering och reklam)***

PB 58
 22101 Mariehamn
 puh. (018) 635 298
 fax (018) 635 268

7. Säädökset

7.1 Lainsäädäntö

Alkoholilaki: 1 - 64 § (AlkoL 1143/94 ja 764/02), 81-97 § ja 104-105 § (459/68)

Asetus alkoholijuomista ja väkiviinasta (AlkoA 1344/94, 1207/02 ja 1140/04)

Laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta (MaraL 308/06))

Elintarvikelaki (23/06)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus alkoholijuomien anniskelupaikan vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten ammatillisista edellytyksistä (1371/02)

Valtioneuvoston asetus alkoholijuomien anniskeluajan jatkamisesta (1208/02)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen maksullisista suoritteista (1395/06)

Sisäasianministeriön asetus lääninhallituksen maksullisista suoritteista (1254/07).

7.2 Sosiaali- ja terveysministeriön päätökset

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös väkevien alkoholijuomien mainonnasta ja muusta myynninedistämistoiminnasta sekä niitä koskevan tuotetiedon antamisesta (STMp 841/95)

Sosiaali- ja terveysministeriön päätös alkoholijuomien anniskeluluvan myöntämisestä ja anniskelutoiminnasta (STMp 162/98)

7.3 Sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen ohjeet

Alkoholijuomien kaupallinen maahantuonti anniskelua tai vähittäismyyntiä varten (30.12.2005)

Alkoholijuomien mainontaa koskeva ohje (2/02/99).

STTV Sosiaali- ja terveydenhuollon
tuotevalvontakeskus

Säästöpankinranta 2 A

PL 210

00531 Helsinki

Puh. (09) 3967 270

Faksi (09) 3967 2797

sttv@sttv.fi

www.sttv.fi